

**ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ ХОРВАТІЯ
У ПРОВЕДЕННІ ВИБОРІВ: ВІД ПІСЛЯВОЄННИХ ВИКЛИКІВ
ДО КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ СЬОГОДЕННЯ.
НАБУТИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

**АНАЛІТИЧНИЙ
ОГЛЯД**

**Джуро СЕССА
Альбіна РОСАНДИЧ**

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

**ДОСВІД РЕСПУБЛІКИ ХОРВАТІЯ
У ПРОВЕДЕННІ ВИБОРІВ: ВІД ПІСЛЯВОЄННИХ ВИКЛИКІВ
ДО КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ СЬОГОДЕННЯ.
НАБУТИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД

Джуро СЕССА, суддя Верховного Суду Республіки Хорватія,
Голова Державної виборчої комісії Республіки Хорватія у
2017 – 2021 роках

Альбіна РОСАНДИЧ, Генеральна секретарка
Державної виборчої комісії Республіки Хорватія

Червень 2023 року

Англійська версія:
«Croatian experience in the conduct of elections
from post-war challenges to recent crises. Lessons
learned and perspectives. Analytical overview»

Аналітичний огляд підготовлено в межах
та за підтримки проєкту Ради Європи
«Підтримка демократичних післявоєнних
виборів в Україні», що впроваджується в
межах Плану дій Ради Європи для України
на 2023-2026 роки
«Стійкість, відновлення та відбудова».

Погляди, викладені в цьому документі, є
відповідальністю його авторів і можуть не
співпадати з офіційною позицією Ради Європи.

Відтворення уривків (до 500 слів)
дозволяється не для комерційних цілей за
умови, якщо збережено цілісність тексту,
уривок не є вирваним із контексту, не надає
неповну інформацію або будь-як інакше не
вводить читача в оману щодо характеру,
обсягу або змісту тексту. Вихідний текст
завжди має супроводжуватися таким
посиланням: «© Рада Європи, 2023». Щодо
відтворення/перекладу всього документа
або його частин просимо звертатися
до Директорату з комунікацій (F-67075
Strasbourg Cedex або publishing@coe.int).

Всю іншу кореспонденцію щодо цього
документа просимо адресувати Генеральному
Директорату з питань демократії та
людської гідності Ради Європи, Управління
з виборів та демократії участі
(www.coe.int/en/web/electoral-assistance).

Оформлення обкладинки,
дизайн та верстка:
Денис Коновалов

Коректор:
Сергій Чемеркін

Фото:
©shutterstock

© Рада Європи, вересень 2023 р.

COUNCIL OF EUROPE

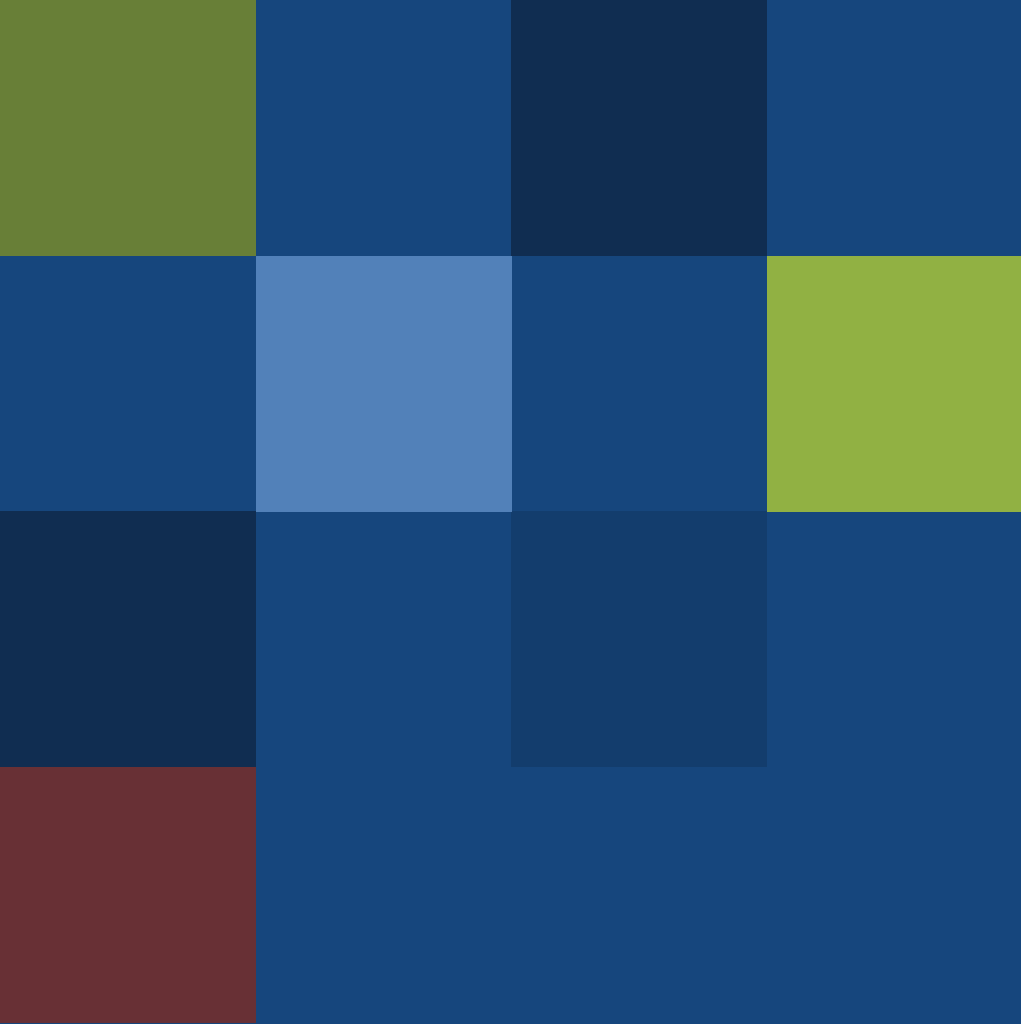

CONSEIL DE L'EUROPE

ЗМІСТ

ВСТУП	7
I. ДЕРЖАВНА ВИБОРЧА КОМІСІЯ РЕСПУБЛІКИ ХОРВАТІЯ	9
1.1. Створення	9
1.2. Склад	9
1.3. Юрисдикція	9
II. ПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ У ХОРВАТІЇ У 1990-их РОКАХ	11
III. ПЕРШІ ПІСЛЯВОЄННІ ВИБОРИ: АДМІНІСТРУВАННЯ ВИБОРІВ, ВИБОРЧІ СКАРГИ ТА ВИРІШЕННЯ ВИБОРЧИХ СПОРІВ	15
3.1. Оголошення про проведення виборів	15
3.2. Відповідне законодавство	15
3.3. Выборчі органи	15
3.4. Право голосу	16
3.5. Выборчі дільниці	17
3.6. Скарги	18
3.7. Закон про загальну амністію	18
IV. СПИСКИ ВИБОРЦІВ ТА РЕЄСТРАЦІЯ – З 1997 ДО 2023 РОКУ	21
4.1. Вступ	21
4.2. Закон про реєстр виборців	21
4.2.1. Выборче право	22
4.2.2. Структура реєстру виборців	22
4.2.3. Реалізація права голосу – звичайні виборчі дільниці	23
4.2.4. Реалізація права голосу – спеціальні виборчі дільниці	23
4.2.5. Реалізація права голосу – спеціальні виборчі дільниці не за місцем проживання виборця	23
4.2.6. Реалізація права голосу – голосування у дипломатичних представництвах та консульських установах	24
4.2.7. Реалізація права голосу – посвідчення на право голосу	25
4.2.8. Інформаційно-роз'яснювальна робота з виборцями	25
V. АКТИВНЕ ТА ПАСИВНЕ ВИБОРЧЕ ПРАВО: КРИТЕРІЇ ПРИЙНЯТНОСТІ	27
5.1. Активне виборче право	27
5.2. Пасивне виборче право	27

VI. ХОРВАТСЬКІ ВИБОРИ У ПЕРІОДИ КРИЗИ ТА СТИХІЙНИХ ЛИХ	31
6.1. Організація виборів після землетрусів	31
6.1.1. Реалізація активного виборчого права	31
6.1.2. Визначення виборчих ділянок на території, що постраждала від землетрусу	31
6.1.3. Співпраця з відповідними органами	32
6.2. Організація виборів після повеней	33
6.2.1. Проведення виборів на затопленій території	33
6.2.2. Визначення виборчих ділянок, де проведення виборів було неможливим	34
6.2.3. Визначення виборців, які не могли голосувати на своїх звичайних виборчих ділянках	34
6.2.4. Визначення процедури голосування	34
6.2.5. Ідентифікація виборців	35
6.2.6. Медіакампанії та інформування зацікавлених сторін	35
6.2.7. Підсумок	35
ВИСНОВОК	37

ВСТУП

Після здобуття незалежності 1992 року Республіка Хорватія та її компетентні виборчі комісії зіштовхнулися з певними викликами у проведенні виборів.

По-перше, з'явилися проблеми у період мирної реінтеграції хорватського Дунайського регіону – території, яка мала стати частиною країни після її окупації сербськими силами 1991 року. Подальші виклики виникали під час стихійних лих у 2014 та 2021 роках, коли деякі регіони потерпали від землетрусів і повеней. Протягом цього часу важливо було віднайти рішення, які дозволили б усім виборцям реалізувати своє право голосу і водночас забезпечити здійснення права голосу лише один раз.

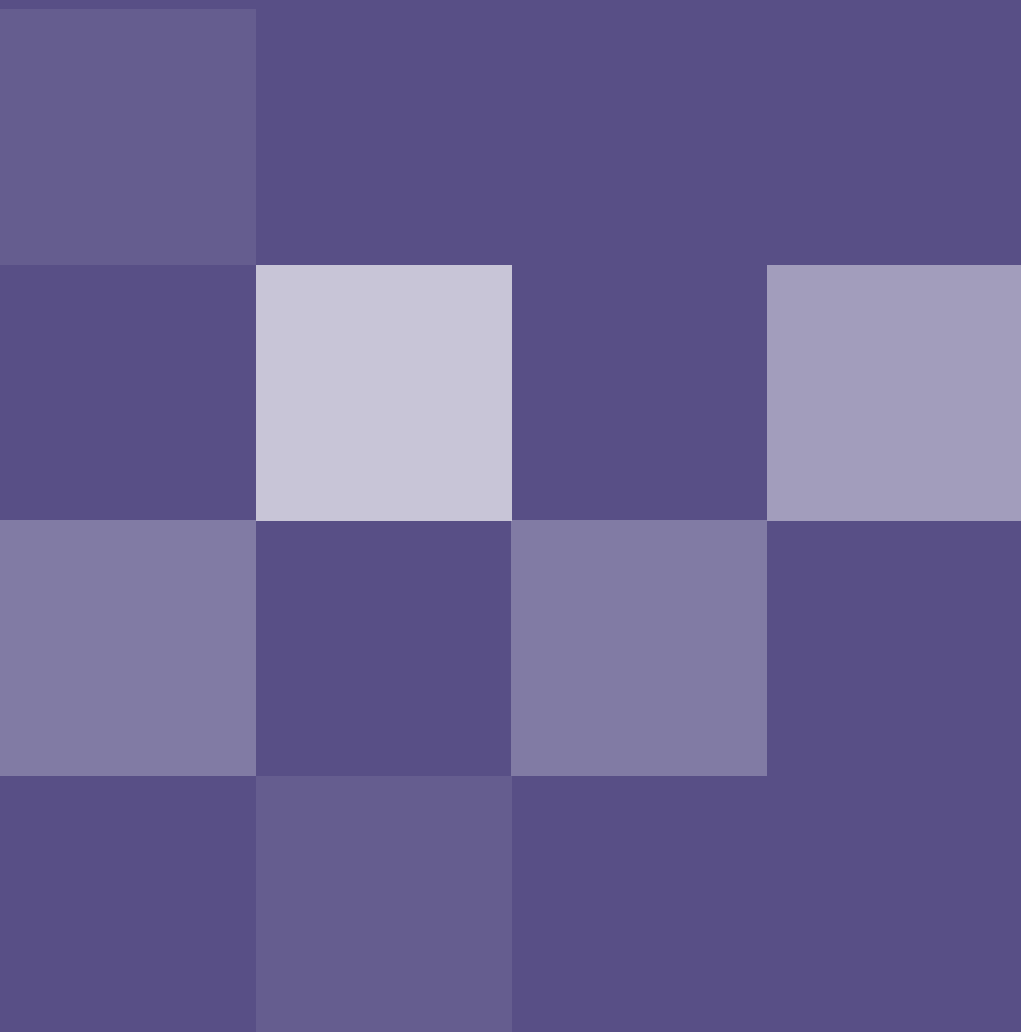
У цьому аналітичному огляді наведено проблеми у проведенні виборів під час мирної реінтеграції хорватського Дунайського регіону, а також у часи кризи та стихійних лих.

Роз'яснюючи чинне законодавство про списки виборців та реєстрацію, аналітичний огляд надає детальне уявлення про реалізацію права голосу на звичайних виборчих дільницях, спеціальних виборчих дільницях, спеціальних виборчих дільницях не за місцем проживання виборців, дільницях за межами країни, де проводиться голосування, – у дипломатичних представництвах та консульських установах. Кожен виборець повинен мати можливість реалізувати власне право голосу – усім надано достатньо часу для проходження процедур, передбачених законом, щоб мати змогу проголосувати.

Відсутність уніфікованого виборчого законодавства у Хорватії, а також відмінності між активним та пасивним виборчим правом, свідчать про те, що все ще є потреба для удосконалення законодавства у частині уніфікації виборчих процедур та виборчих інституцій.

Državno izborno povjerenstvo Republike Hrvatske

I. ДЕРЖАВНА ВИБОРЧА КОМІСІЯ РЕСПУБЛІКИ ХОРВАТІЯ

1.1. Створення

Створення Державної виборчої комісії (ДВК) як постійного та незалежного державного органу, її склад, способи обрання її голови, заступників та членів, сфера її діяльності, методи роботи та прийняття рішень, взаємини з громадянами, іншими державними органами та установами Республіки Хорватія, її співпраця з міжнародними організаціями та установами передбачені у Законі про Державну виборчу комісію Республіки Хорватія¹ (надалі – Закон про ДВК).

Після набрання Законом про ДВК чинності 2007 року Державна виборча комісія мала три постійні склади: 1-ше скликання: 9 березня 2007 року – 8 березня 2015 року; 2-ге скликання: 9 березня 2017 року – 8 березня 2023 року; і теперішнє 3-тє скликання: від 9 березня 2023 року.

1.2. Склад

До постійного складу ДВК входить голова, 4 заступники та 4 члени.

Головою ДВК є голова Верховного суду Республіки Хорватія (надалі – Верховний суд) за посадою, який представляє ДВК, діє від її імені, спрямовує її роботу, визначає заходи та процедури відповідно до своїх законних повноважень і здійснює діяльність, необхідну для забезпечення регулярного безперешкодного виконання завдань у межах сфери діяльності ДВК.

Два заступники обираються на загальному засіданні Верховного суду з числа суддів цього суду за пропозицією голови Верховного суду.

Повноваження голови ДВК визначаються його повноваженнями як голови Верховного суду. Повноваження заступників із числа суддів Верховного суду не передбачені законом. До сьогодні повноваження таких заступників не залежать від зміни голови Верховного суду.

Два заступники, які не призначаються з числа суддів Верховного суду, та інші члени ДВК обираються більшістю голосів від загального числа голосів усіх представників парламенту Хорватії терміном на 8 років. Кандидатури одного заступника та двох членів пропонуються більшістю політичних партій чи коаліцій, а інший заступник та два члени висуваються опозиційними політичними партіями чи коаліціями відповідно до партійної структури парламенту Хорватії на момент виборів.

1.3. Юрисдикція

Окрім юрисдикції, передбаченої виборчими законами², ДВК подає висновки щодо внесення змін та покращень до виборчого законодавства, законодавства про референдуми та законодавства про контроль за регулярним фінансуванням, фінансуванням виборчої кампанії та референдумів; приймає постанови в межах своєї компетенції; публікує періодичні експертні видання, що стосуються виборчої системи, виборчого процесу та практики; визначає організацію експертної служби (Секретаріат ДВК), обирає генерального секретаря комісії та заступника генерального секретаря комісії; співпрацює з іншими державними органами й організаціями на території країни і з міжнародними організаціями та установами у зоні дії виборчого законодавства й виборів у цілому, а також виконує інші обов'язки, передбачені спеціальним законодавством. Важливою частиною юрисдикції ДВК є здійснення контролю за регулярним фінансуванням, фінансуванням виборчої кампанії та референдумів³.

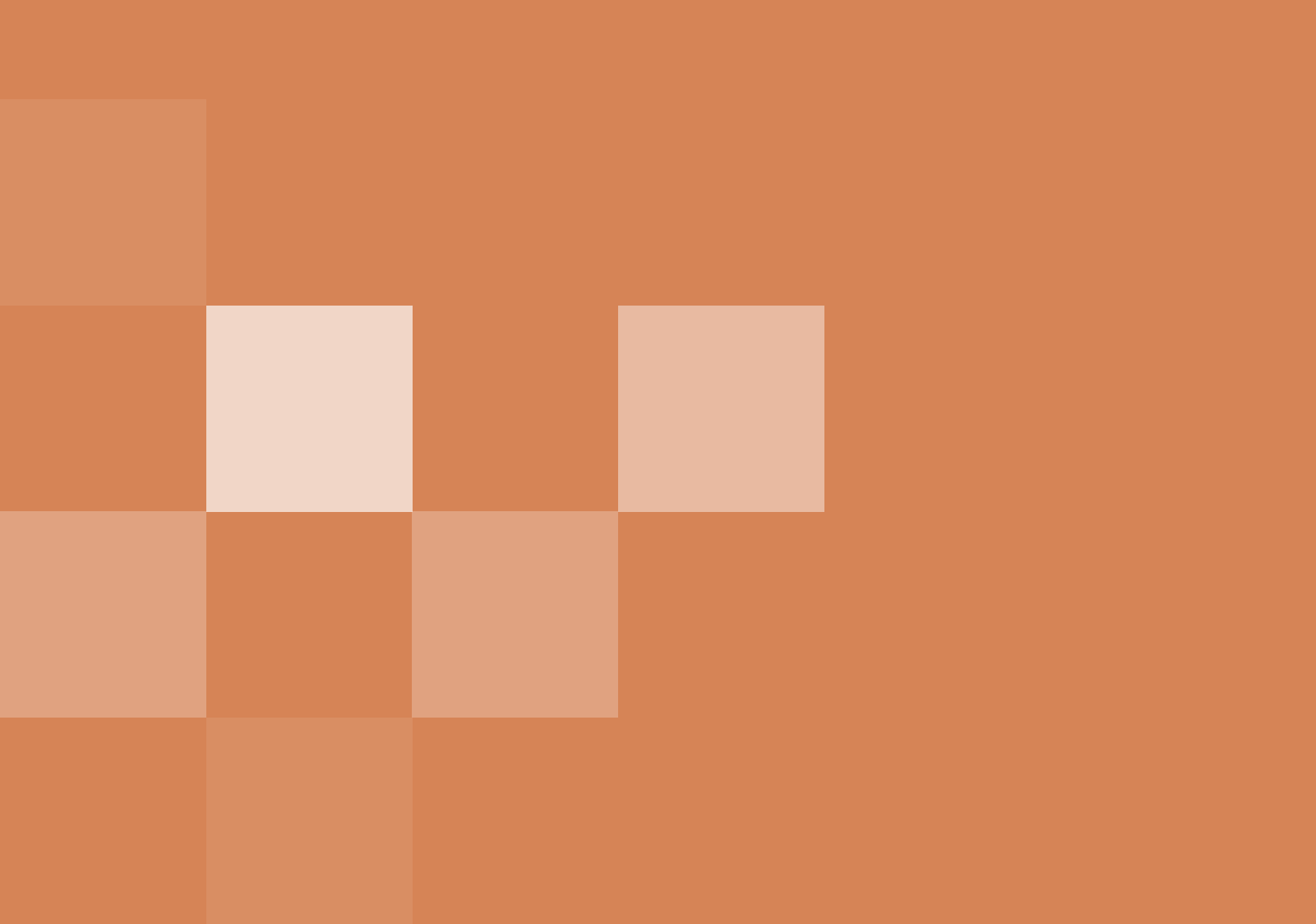
1. Закон про Державну виборчу комісію Республіки Хорватія станом на 10 серпня 2023 року (див. англійською мовою – www.izbori.hr/site/en/legal-grounds/1721).

2. Республіка Хорватія не має уніфікованого виборчого законодавства. Кожен вибори призначаються окремим законом, а отже їх проведення регулюється Законом про вибори президента Республіки Хорватія, Законом про вибори представників до парламенту Хорватії, Законом про вибори членів Європейського парламенту від Республіки Хорватія, Законом про місцеві вибори, Законом про вибори рад та представників національних меншин (див. англійською мовою – www.izbori.hr/site/en/legal-grounds/1721).

3. Відповідно до закону про політичну діяльність, виборчу кампанію та фінансування референдумів ДВК стежить: (а) за забезпеченням регулярного фінансування політичних партій, незалежних членів парламенту та членів представницьких органів місцевого та регіонального самоврядування, обраних зі списку групи виборців; (б) за фінансуванням виборчої кампанії на усіх виборах, що проводяться у Республіці Хорватія, окрім виборів рад та представників національних меншин, і (в) за фінансуванням проведення референдумів. Закон про політичну діяльність, виборчу кампанію та фінансування референдумів (див. англійською мовою – www.izbori.hr/site/en/legal-grounds/1721).

VUKOVAR

II. ПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ У ХОРВАТІЇ У 1990-их РОКАХ

З 1991 року до весни 1995 року близько чверті території Республіки Хорватія було окуповано сербськими силами; кількість загиблих, примусово вивезених та зниклих людей вимірювалася у тисячах; приблизно 100 000 осіб залишили свої домівки, а матеріальні збитки сягнули кількох мільйонів доларів США.

Між 1992 та 1995 роками у Республіці Хорватія було проведено дві місії міжнародної спільноти: UNPROFOR (Сили ООН з охорони) та UNCRO (Операція ООН з відновлення довіри в Хорватії), чії операції врешті-решт не були успішними: не було досягнуто цілковитого миру та остаточного припинення збройного конфлікту, і жоден вигнанець чи біженець не повернувся додому на окуповану територію Республіки Хорватія.

1995 року Республіка Хорватія розпочала військове звільнення своїх окупованих територій. Завдяки двом військово-поліцейським операціям Vljesak* (травень 1995 року) та Oluja** (серпень 1995 року) Республіка Хорватія звільнила понад 15 000 квадратних кілометрів своєї території, і на той час єдиною окупованою сербами територією залишався хорватський Дунайський регіон⁴.

Завдяки винятковій геополітичній та геостратегічній важливості, транспортній мережі та економічному і людському потенціалу хорватський Дунайський регіон був окремою метою сербської агресії проти Республіки Хорватія. Весь регіон виступив полем воєнної агресії, що призвело до надзвичайно великих людських втрат та вимушеного переміщення населення.

Питання реінтеграції хорватського Дунайського регіону до складу Республіки Хорватія було складним. Рішення проблеми розпочалося з підписання Основної угоди про регіон Східна Славонія, Бараня та Західний Срем (надалі – Ердутська угода)⁵ 12 листопада 1995 року. Ердутську угоду підписали представники уряду Хорватії та місцевої сербської громади в результаті зусиль обох сторін конфлікту щодо вирішення проблем мирно та шляхом переговорів. Ердутська угода містила положення про:

- ▶ створення та організацію Тимчасової адміністрації ООН для Східної Славонії, Барані та Західного Срема (надалі – UNTAES) у перехідний період;
- ▶ організацію виборів як передумови для повного повернення цієї території до конституційного ладу Республіки Хорватія;
- ▶ зобов'язання поважати права людини та основоположні свободи;
- ▶ положення про повернення вигнанців та біженців;
- ▶ моніторинг за здійсненням захисту основоположних свобод та прав міжнародною спільнотою.

* Прим. перекладача – «Vljesak» – у перекладі з хорватської «блискавка». **Прим. перекладача – «Oluja» – у перекладі з хорватської «бура».

4. Окупація Дунайського регіону Хорватії розпочалася 1991 року. До цього регіону входила територія Східної Славонії, південної Барані та Західного Срема, і найчастіше для опису цієї території вживалися терміни Осієцько-Баранська жупанія та Вуковарсько-Сремська жупанія. Перебуваючи під юрисдикцією UNTAES (Тимчасова адміністрація ООН для Східної Славонії, Барані та Західного Срема), ця територія також називалася Східною Славонією або сектором «Схід» («С»).

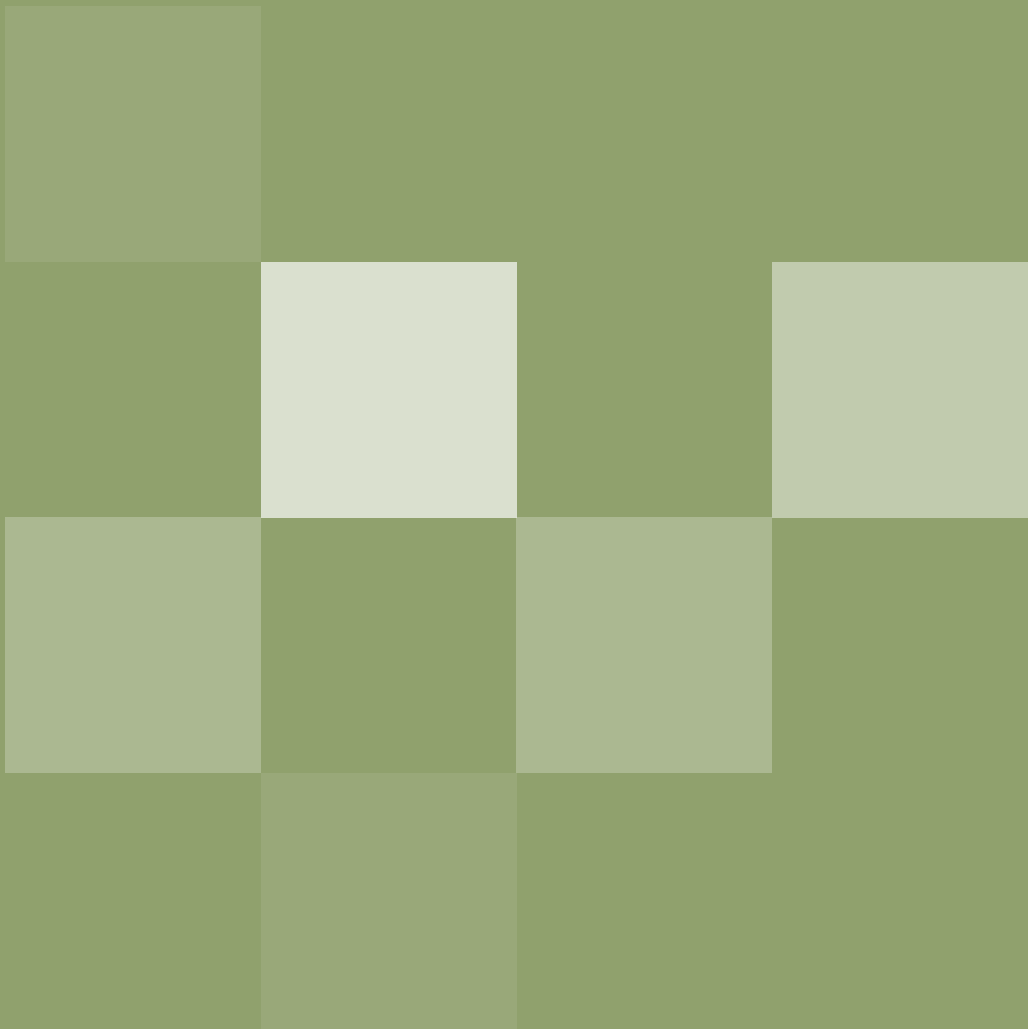
5. Ердутська угода (див. англійською мовою – www.peacemaker.un.org/croatia-erdutagreement95).

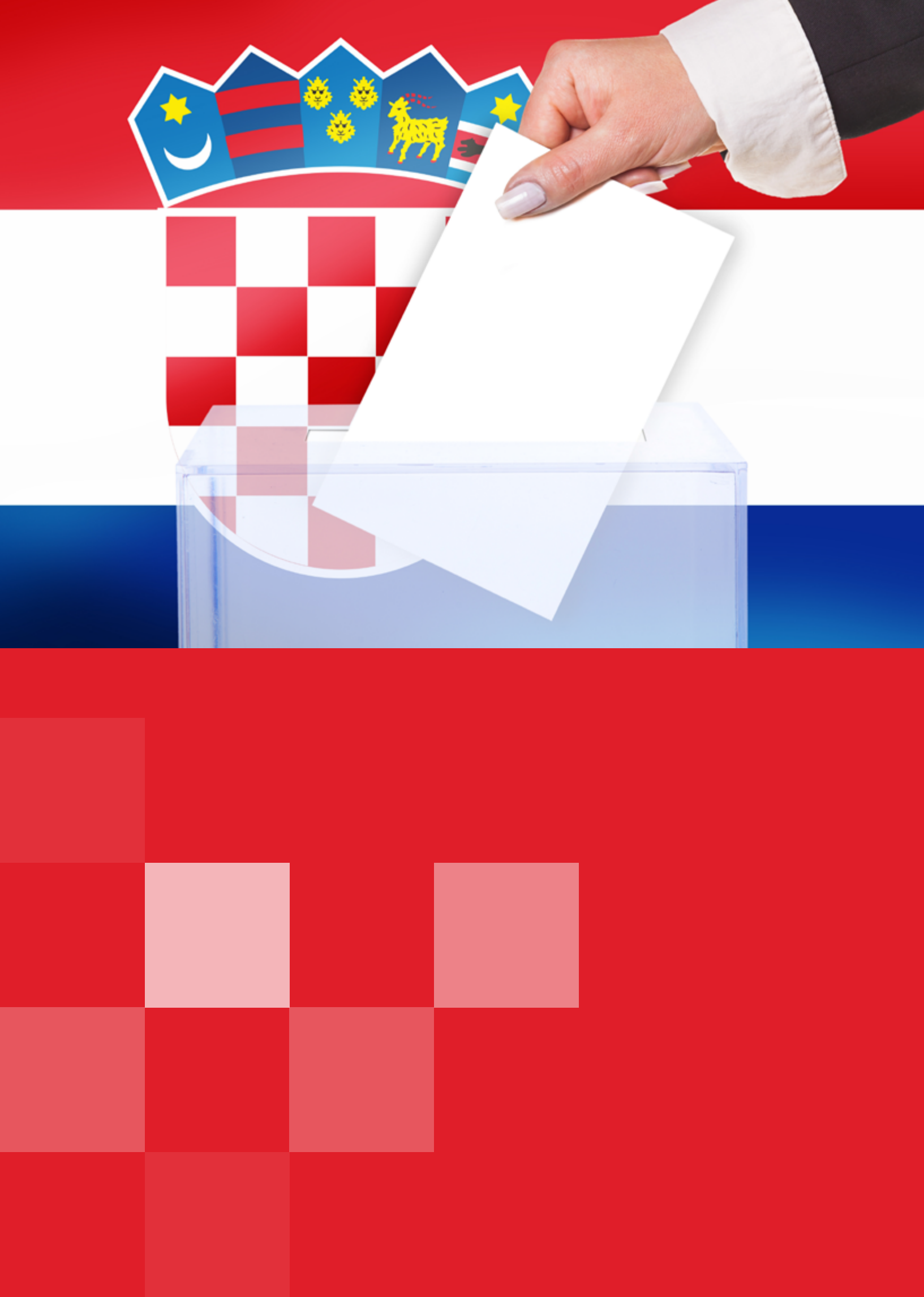
Отже, мирна реінтеграція хорватського Дунайського регіону була процесом повернення окупованих територій Східної Славонії, південної Барані та Західного Срема під конституційний та правовий режим Республіки Хорватія. Період мирної реінтеграції розпочався 15 січня 1996 року і завершився 15 січня 1998 року, коли хорватський Дунайський регіон врешті повернувся під повну юрисдикцію Республіки Хорватія.

Мирна реінтеграція проводилася UNTAES під керівництвом американського генерала Жак Поля Кляйна. Хорватський уряд створив Тимчасову адміністрацію для встановлення хорватської влади у Східній Славонії, південній Барані та Західному Сремі зі штаб-квартирою у м. Осіек.

Мирна реінтеграція Дунайського регіону Хорватії поступово передбачала такі процеси: демілітаризація окупованої території; створення тимчасових поліцейських сил; початок розмінування; реінтеграція соціальних та економічних структур, зокрема систем освіти та охорони здоров'я, транспортної, комунікаційної та комунальної інфраструктури; реалізація експериментального проєкту повернення вигнанців та біженців до їхніх домівок; упровадження хорватської грошової системи.

27 червня 1996 року було підписано угоду про демілітаризацію, і незабаром після цього, 1 липня 1997 року, набули своїх повноважень тимчасові поліцейські сили. Це було необхідно для того, щоб хорвати, які хотіли повернутися до цього регіону, а також серби, які хотіли продовжити там жити, почувалися в безпеці.

III. ПЕРШІ ПІСЛЯВОЄННІ ВИБОРИ: АДМІНІСТРУВАННЯ ВИБОРІВ, ВИБОРЧІ СКАРГИ ТА ВИРІШЕННЯ ВИБОРЧИХ СПОРІВ

3.1. Оголошення про проведення виборів

13 квітня 1997 року було проведено місцеві вибори (вибори до скупщин жупаній, міських рад та рад громад; надалі – представницькі органи), а також вибори до Палати жупаній парламенту Хорватії⁶.

Місцеві вибори були спочатку заплановані на кінець 1996 року. Проте хорватські органи влади мали намір провести місцеві вибори у хорватському Дунайському регіоні одночасно з рештою території Республіки Хорватія, аби наголосити на тому, що ця територія не відокремлена від решти країни. Хорватські органи влади оголосили, що активне та пасивне виборче право на місцевих виборах у хорватському Дунайському регіоні (а також на території решти країни) матимуть лише громадяни Хорватії, що викликало необхідність отримати хорватські документи і відповідно до цього громадянство Хорватії сербами, які проживали у тому регіоні. Оскільки процес видачі хорватських документів тривав довше, ніж очікувалося, вибори було перенесено на квітень 1997 року.

Місцеві вибори 1997 року у хорватському Дунайському регіоні було проведено у період, коли Республіка Хорватія не мала повного юрисдикційного контролю над цією територією. Однак місцеві вибори були обов'язковим кроком для мирної реінтеграції цього регіону під конституційний та правовий режим Республіки Хорватія та для успішного завершення такого процесу. Для проведення виборів існувало три передумови: демілітаризація території, досягнення заходів безпеки та міжнародне визнання кордонів.

Коли йдеться про проведення місцевих виборів у хорватському Дунайському регіоні, ми говоримо про вибори у двох жупаніях – Осієцько-Баранській та Вуковарсько-Сремській.

3.2. Відповідне законодавство

Законом, що стосувався проведення місцевих виборів 1997 року, був Закон про вибори членів представницьких органів місцевого самоврядування та управління (надалі – Закон про вибори членів представницьких органів).

3.3. Виборчі органи

Згідно із Законом про вибори членів представницьких органів до відповідних органів, що займалися проведенням місцевих виборів, належали: (а) Виборча комісія Республіки Хорватія, (б) виборчі комісії жупаній, міст та громад і (в) дільничні виборчі комісії.

У той час Виборча комісія Республіки Хорватія була спеціальним органом, призначеним для проведення місцевих виборів і відповідальним за визначення форм та проведення виборів, а також надання обов'язкових вказівок щодо роботи виборчих комісій.

6. У той час парламент Хорватії був двопалатним і складався з Палати депутатів із законодавчими повноваженнями та Палати жупаній, яка мала дорадчу роль та право накладати так зване відкладене вето. Це були останні вибори до Палати жупаній, оскільки цей орган було ліквідовано поправками до Конституції Республіки Хорватія 2001 року.

Виборчі комісії жупаній, міст та громад також були спеціальними органами, які призначалися Виборчою комісією Республіки Хорватія (якщо йдеться про виборчі комісії жупаній) або виборчими комісіями жупаній (якщо йдеться про комісії міст та громад).

Юрисдикція усіх вищевказаних виборчих комісій встановлювалася законом.

Дільничні виборчі комісії призначалися виборчими комісіями міст та громад.

Загалом, виборчі комісії жупаній, міст та громад в Осієцько-Баранській та Вуковарсько-Сремській жупаніях призначалися відповідно до Закону про вибори членів представницьких органів.

Проте у регіоні, що перебував під повною юрисдикцією UNTAES, Тимчасова адміністрація ООН для Східної Славонії, Барані та Західного Срема мала власні відповідні органи для призначення виборчих комісій. Крім того, Виборча комісія Республіки Хорватія мала більшу відповідальність та юрисдикцію, ніж було передбачено законом. Наприклад, вона була відповідальна за доставку усіх виборчих матеріалів до органів UNTAES, які потім доставлялися на виборчі дільниці. Виборча комісія Республіки Хорватія також відіграла провідну роль в організації виборів у цьому регіоні, коли йшлося не лише про місцеві вибори, а й про вибори до Палати жупаній парламенту Хорватії, які, як вказано вище, проводилися в один і той самий час.

Фактично виборчі комісії на державному та місцевому рівні мали повноваження організувати та контролювати виборчий процес у регіоні, однак тимчасові органи UNTAES також мали право втручатися та скасовувати рішення виборчих комісій. Роль хорватських органів та функції міжнародних органів управління визначалися за домовленістю між органами хорватського уряду та органами UNTAES.

3.4. Право голосу

Відповідно до чинного на 1997 рік закону про списки виборців право голосу на місцевих виборах мали громадяни Хорватії віком від 18 років, які проживали на території, де проводилися вибори до представницьких органів, за умови, що вони були внесені до списку виборців.

Виборці в Осієцько-Баранській та Вуковарсько-Сремській жупаніях вносилися до списків виборців відповідно за заздалегідь узгодженими критеріями.

Звичайні списки виборців для голосування у регіоні склалися: (а) зі списку осіб, які проживали у цьому регіоні 1991 року та мали хорватські документи, і (б) зі списку біженців, які проживали на цій території після 1991 року, отримали хорватські документи до 15 січня 1996 року та вирішили голосувати на виборах до представницьких органів у такому регіоні.

Списки виборців для голосування за межами регіону склалися: (а) зі списку біженців, які проживали у цьому регіоні після 1991 року, отримали хорватські документи до 15 січня 1996 року та вирішили голосувати на виборах до представницьких органів за межами регіону, та (б) зі списку вигнанців, які проживали за межами регіону, перебували на обліку в Управлінні у справах вигнанців та біженців і вирішили голосувати за межами регіону.

Вищезгадані списки виборців були опубліковані UNTAES разом зі списками постійних виборців, тому кожен виборець мав можливість перевірити інформацію у списках виборців, а також подати запит про внесення відповідних змін до цього списку.

Основним принципом, якого дотримувалася Виборча комісія Республіки Хорватія при організації місцевих виборів 1997 року, було те, що кожен виборець повинен мати можливість проголосувати: як ті виборці, що проживали в Осієцько-Баранській та Вуковарсько-Сремській жупаніях, так і вигнанці чи біженці, що проживали по всій території країни та навіть за кордоном. Відповідно кожен виборець повинен був мати можливість отримати бюлетень для голосування за представницький орган за місцем його проживання, а також мати дільничну виборчу комісію, яка врахує його голос та подасть результат його голосування до компетентної виборчої комісії незалежно від того, де такий виборець голосував. Водночас необхідно було забезпечити, щоб кожен виборець проголосував лише один раз.

3.5. Виборчі дільниці

В Осієцько-Баранській та Вуковарсько-Сремській жупаніях виборчі дільниці встановлювалися на території під юрисдикцією UNTAES. Існував спеціальний порядок доставки бюлетенів, протоколів та інших виборчих матеріалів до виборчих дільниць: цим займалися виборчі комісії жупаній під керівництвом та захистом UNTAES. Подібний спеціальний порядок був передбачений для доставки бюлетенів, протоколів та інших виборчих матеріалів до компетентної виборчої комісії після завершення голосування у день виборів: цим займалася дільнична виборча комісія, зокрема її голова, під керівництвом та захистом UNTAES. Відповідно до потреб конкретного регіону застосовувалися заходи безпеки різного рівня. Оскільки на кожній виборчій дільниці було 5 бюлетенів (2 – для виборів на рівні міста/громади; 2 – для виборів на рівні жупанії та 1 – для виборів до Палати жупаній хорватського парламенту), для кожних виборів застосовувалися різні процедури доставки виборчих матеріалів до компетентної виборчої комісії.

Окрім цього, було створено 75 виборчих дільниць для біженців, які проживали за межами регіону. Кількість виборчих дільниць та їхнє розташування визначалися виборчими комісіями Осієцько-Баранської та Вуковарсько-Сремської жупаній у співпраці з *Управлінням у справах вигнанців та біженців*. UNTAES отримувала інформацію про такі виборчі дільниці, щоб мати змогу планувати поїздки своїх спостерігачів. Для виборчих дільниць, які були визначені під юрисдикцією UNTAES, передбачалися спеціальні процедури доставки бюлетенів, протоколів та інших виборчих матеріалів, а також доставки виборчих матеріалів до компетентних виборчих комісій наприкінці дня виборів.

Для вигнанців та біженців, які проживали за межами регіону, існували так звані «змішані виборчі дільниці». Це означало, що на таких виборчих дільницях могли голосувати виборці з різним місцем проживання. Для таких виборчих дільниць важливо було мати правильні списки виборців, щоб забезпечити доставку правильних бюлетенів до виборчих дільниць. Ключову роль відігравало Управління у справах вигнанців та біженців, оскільки воно подавало списки вигнанців та біженців, які мають право голосу, до відповідних виборчих органів.

Подібна система застосовувалася до вигнанців та біженців, які проживали за межами країни. Виборчі дільниці встановлювалися в дипломатичних представництвах та консульських установах, а у разі великої кількості виборців організовувалися навіть так звані консульські дні. За рахунок консульських днів було збільшено кількість виборчих дільниць, оскільки така система дозволяла голосувати за межами дипломатичних представництв та консульських установ.

Варто зауважити, що у Республіці Хорватія виборець може голосувати на місцевих виборах лише за місцем свого постійного проживання, тому голосування за межами такого місця було винятком, який свідчив, що процес мирної реінтеграції під конституційний лад наближався до завершення.

3.6. Скарги

На підставі Угоди між урядом Хорватії та органами UNTAES щодо вирішення скарг із приводу виборчого процесу було сформовано спеціальну Апеляційну комісію, що не входила до складу регулярних органів, які займалися розглядом скарг.

Апеляційна комісія складалася з п'яти членів, двоє з яких висувалися урядом Хорватії, інші двоє – місцевими органами, створеними після періоду окупації, і один член висувався UNTAES. Запропонований UNTAES член також діяв у якості голови Апеляційної комісії.

Усі скарги щодо місцевих виборів вирішувалися цим органом на засіданнях, які проводилися регулярно в офісі UNTAES у м. Вуковар у Вуковарсько-Сремській жупанії.

Апеляційна комісія розглядала переважно такі скарги: (а) невчасне відкриття виборчих дільниць; (б) неточність списків виборців; (в) пропаганда у день виборів та (г) неможливість дільничної виборчої комісії ідентифікувати виборців.

Апеляційна комісія розглядала кожну скаргу шляхом здійснення контролю над виборчими матеріалами, отримання свідчень від членів дільничних виборчих комісій та визначення, чи порушення процедури мало чи могло мати вплив на результати виборів.

Усі скарги було відхилено, а результати виборів – затверджено.

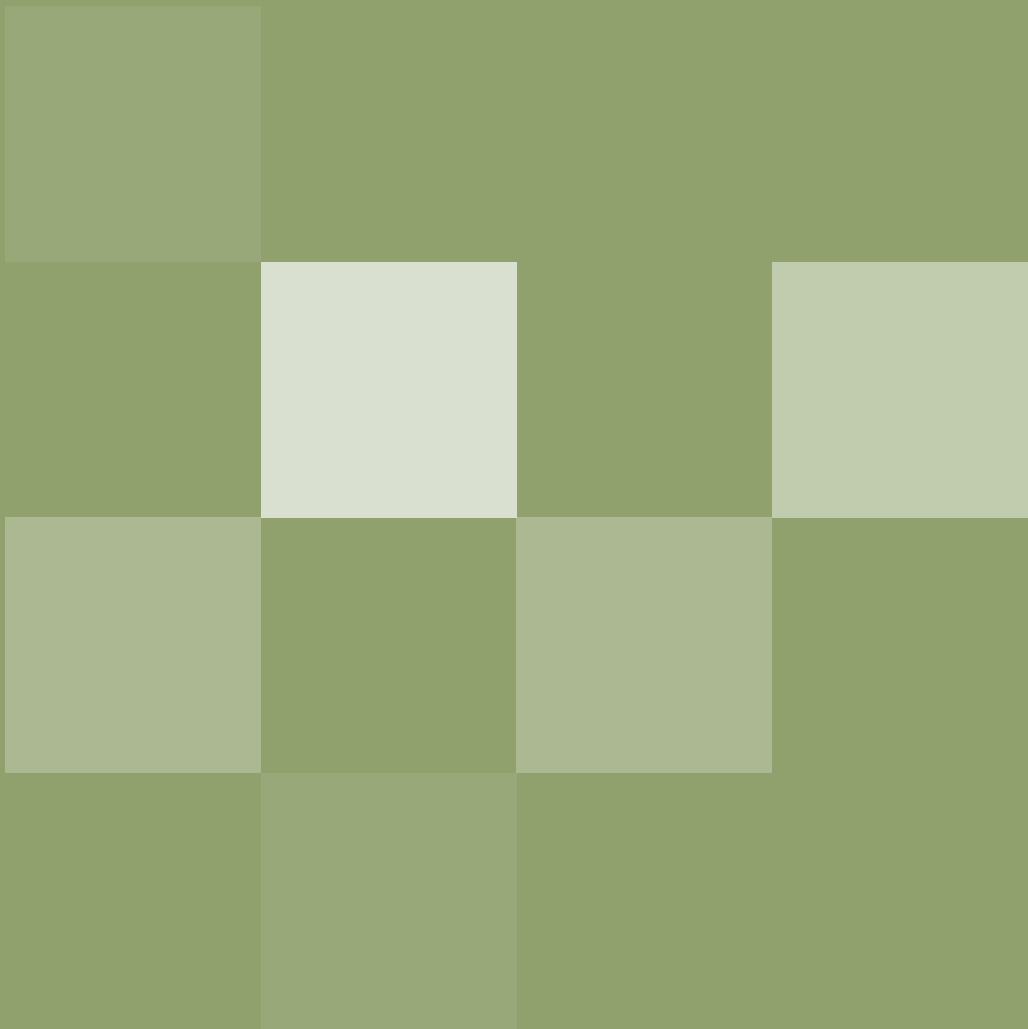
3.7. Закон про загальну амністію

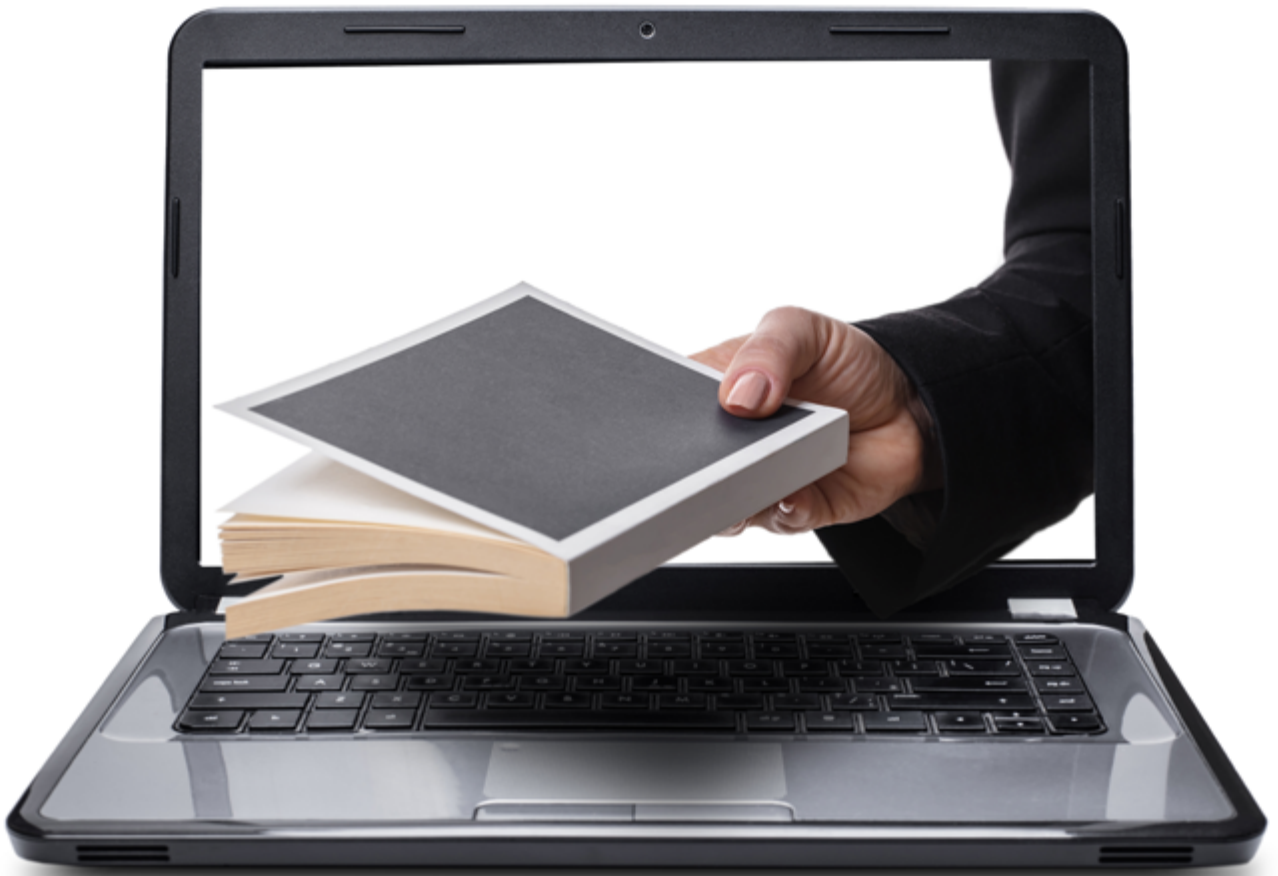
Президент Республіки Хорватія Франьо Туджман чотири рази проголошував амністію: у 1992, 1994, 1995 роках та під час мирної реінтеграції, однак вона ніколи не стосувалася вбивств, зґвалтувань та воєнних злочинів, визнаних міжнародним правом злочинами відповідно до кримінального права та міжнародних конвенцій.

Закон про загальну амністію набув чинності у жовтні 1996 року і, навіть будучи юридично сумнівним на думку декого, у політичному плані він допоміг завершити процес мирної реінтеграції хорватського Дунайського регіону. Відповідно до Закону про загальну амністію вона надавалася усім тим, «хто вчинив злочинні дії під час збройного конфлікту у Республіці Хорватія». Амністія застосовувалася до злочинів, скоєних у період між 17 серпня 1990 року та 23 серпня 1996 року, і її метою було, зокрема, звільнити від кримінального переслідування тих, хто об'єднав зусилля у повстанні проти Республіки Хорватія, а саме сербів із так званого регіону Країна та Дунайського регіону Хорватії. Крім амністії, для тих, хто приєднався до сербських повстанців, Закон про загальну амністію звільняв від кримінального переслідування осіб, які вчинили «злочини, пов'язані зі збройним конфліктом у Республіці Хорватія». Закон про помилування містив винятки із застосування амністії щодо тих, хто скоїв найтяжчі злочини⁷.

7. Закон про загальну амністію не застосовувався до «виконавців найсерйозніших порушень гуманітарного права, які мають характер воєнних злочинів, зокрема до кримінальних правопорушень, що становлять геноцид за статтею 119, воєнних злочинів проти цивільного населення за статтею 120 і воєнних злочинів проти поранених та хворих за статтею 121, воєнних злочинів проти військовополонених за статтею 122, організації групи та підбурювання до вчинення геноциду та воєнних злочинів за статтею 123, незаконного вбивства та поранення ворога за статтею 124, незаконної конфіскації майна вбитих та поранених на полі бою за статтею 125, використання незаконних засобів ведення воєнних дій за статтею 126, порушень парламентаріїв за статтею 127, жорстокого поводження з пораненими, хворими та військовополоненими за статтею 128, необґрунтованої затримки репатріації військовополонених за статтею 129, знищення культурних та історичних пам'яток за статтею 130, підбурювання до агресивної війни за статтею 131, зловживання міжнародними символами за статтею 132, расової та іншої дискримінації за статтею 133, рабства та переміщення осіб у рабство за статтею 134, міжнародного тероризму за статтею 135, створення загрози для осіб, які перебувають під міжнародним захистом за статтею 136, взяття заручників за статтею 137 Основного кримінального кодексу Республіки Хорватія (Офіційний вісник №31/93 – переглянутий текст, 35/93, 108/95, 16/96 та 28/96), а також до кримінальних правопорушень, що становлять тероризм, які передбачені положеннями міжнародного права.

Амністії не підлягають виконавці інших кримінальних правопорушень, визначених Основним кримінальним кодексом Республіки Хорватія (Офіційний вісник, №31/93 – переглянутий текст, 35/93, 108/95, 16/96 та 28/96), та відповідно до Кримінального кодексу Республіки Хорватія (Офіційний вісник, №32/93 – консолідований текст, 38/93, 28/96 та 30/96), які були вчинені не під час агресії, збройного повстання чи збройних конфліктів і не пов'язані з агресією, збройним повстанням чи збройними конфліктами у Республіці Хорватія».

IV. СПИСКИ ВИБОРЦІВ ТА РЕЄСТРАЦІЯ – З 1997 ДО 2023 РОКУ

4.1. Вступ

Першим законом, що регулював списки виборців, який набув чинності після здобуття Республікою Хорватія незалежності 1991 року, був закон про списки виборців, який діяв з 1992 до 2007 року. Після нього було прийнято закон про списки виборців, що діяв з 2007 до 2012 року. Сьогодні чинним законом про списки виборців та усі інші пов'язані питання є Закон про реєстр виборців⁸, який набув чинності 2012 року і, з певними поправками, діє з того часу.

Основою для списків виборців у 1992 році був список громадян Республіки Хорватія. Списки виборців як запис про усіх виборців розроблялися поступово, оскільки це залежало від точності списків громадян. Закон про списки виборців 1992 року набув чинності в умовах війни, коли багато громадян Хорватії не проживали за місцем їхньої реєстрації. У той час списки виборців склалися вручну. Сьогоднішня ситуація повністю відрізняється – уже в законі про списки виборців 2007 року передбачалося, щоб такі списки вели у вигляді єдиної електронної бази даних, і з того часу використовується така електронна база даних.

4.2. Закон про реєстр виборців

Відповідно до Закону про реєстр виборців існує відмінність між реєстром виборців та списком виборців. Реєстр виборців – це база персональних даних усіх виборців: громадян Хорватії з постійним місцем проживання у Республіці Хорватія, громадян Хорватії без постійного місця проживання у Республіці Хорватія та громадян держав-учасниць Європейського Союзу, які мають виборчі права у Республіці Хорватія.

Список виборців – це частина реєстру виборців, який формується після закриття реєстру виборців та містить дані з реєстру громадян Хорватії з постійним місцем проживання у Республіці Хорватія, які мають дійсні посвідчення особи, реєстру тимчасово зареєстрованих виборців, виборців, які мають посвідчення на право голосу не за постійним місцем проживання, реєстру попередньо зареєстрованих виборців, списку зареєстрованих на момент запиту громадян Хорватії без постійного місця проживання у Хорватії та реєстру громадян держав-учасниць Європейського Союзу, які мають виборчі права у Республіці Хорватія. Список виборців є основою для голосування на виборах або при проведенні національного референдуму.

До відповідних органів реєстру виборців належать: (1) державні адміністрації у жупаніях та міська рада головного управління міста Загреб – для ведення частини реєстру виборців на території під їхнім підпорядкуванням; (2) Міністерство юстиції та управління для створення єдиного програмного рішення для ведення реєстру виборців, опрацювання даних із реєстру виборців та адміністрування бази персональних даних щодо виборчих прав відповідно до правил захисту даних.

8. Закон про реєстр виборців (див. англійською мовою – www.izbori.hr/site/en/legal-grounds/1721).

4.2.1. Виборче право

Згідно з Конституцією Республіки Хорватія усі громадяни країни, які досягли 18 років, мають загальне і рівне активне та пасивне виборче право (право голосу та право балотуватися на виборах) на виборах до парламенту Хорватії, виборах президента Республіки Хорватія та виборах членів Європейського парламенту й у процедурах ухвалення рішень на національному референдумі. Законом про місцеві вибори, а також Законом про вибори рад та представників національних меншин встановлено однакові вікові обмеження для отримання активного та пасивного виборчого права на місцевих виборах і виборах рад та представників національних меншин.

Підставою для реалізації активного і пасивного виборчого права є реєстрація у реєстрі виборців, про що вказано у статті 4 Закону про реєстр виборців: «Виборець може реалізувати свої виборчі права після реєстрації у реєстрі виборців». До набрання Законом про реєстр виборців чинності усі громадяни Хорватії, які досягли 18 років, були зареєстровані у реєстрі виборців, окрім осіб, повністю позбавлених дієздатності за остаточним рішенням суду. Отже, Закон про реєстр виборців, який набув чинності 2012 року, був великим кроком уперед до захисту прав людини та дотримання Конвенції про права осіб з інвалідністю, оскільки з того часу навіть повністю позбавлені дієздатності люди отримали можливість реалізувати своє активне та пасивне виборче право.

На деяких виборах (виборах членів Європейського парламенту та виборах представницьких органів) активне та пасивне виборче право надається не лише громадянам Хорватії, а й громадянам держав-учасниць Європейського Союзу на підставі окремого закону.

4.2.2. Структура реєстру виборців

Є три типи виборців, зареєстрованих у реєстрі виборців:

- а. виборці-громадяни Хорватії з постійним місцем проживання у Республіці Хорватія;
- б. виборці-громадяни Хорватії без постійного місця проживання у Республіці Хорватія;
- в. виборці-громадяни держав-членів Європейського Союзу, які мають виборчі права у Республіці Хорватія.

Реєстр виборців ведеться *ex officio* для кожного міста та громади, де реєстр виборців ведеться за населеними пунктами, вулицями та площами.

Реєстрація у реєстрі виборців здійснюється на основі даних із трьох різних офіційних записів: (а) записів про громадянство, (б) бази даних про постійне та тимчасове місце проживання та (в) записів про проїзні документи.

Реєстр виборців оновлюється щоденно на основі інформації, отриманої відповідними органами, наприклад управлінням поліції (коли йдеться про дані про постійне і тимчасове місце проживання); податковою адміністрацією (коли йдеться про дані про скасовані чи дійсні особисті ідентифікаційні номери); органом, який веде записи про видані проїзні документи (коли йдеться про дані про адресу та державу постійного проживання виборців-громадян Хорватії без постійного місця проживання у Республіці Хорватія), або відділом реєстрації актів цивільного стану (коли йдеться про дані про смерть осіб старших 18 років, зміну прізвища після укладання шлюбу, зміну імені та статі тощо).

4.2.3. Реалізація права голосу – звичайні виборчі дільниці

У Республіці Хорватія виборці можуть голосувати лише на виборчих дільницях. Голосування поштою чи електронне голосування не передбачене законом.

Виборці-громадяни Хорватії з постійним місцем проживання у Республіці Хорватія голосують на звичайних виборчих дільницях на території Республіки Хорватія, встановлених на підставі їхнього постійного місця проживання.

Виборці-громадяни Хорватії без постійного місця проживання у Республіці Хорватія голосують на виборчих дільницях у дипломатичних представництвах та консульських установах Республіки Хорватія.

Виборці-громадяни держав-членів Європейського Союзу голосують на звичайних виборчих дільницях на території Республіки Хорватія, встановлених на підставі їхнього постійного або тимчасового місця проживання.

Відповідно до виборчих законів голосування на виборчих дільницях у дипломатичних представництвах та консульських установах можливе на виборах до парламенту Хорватії, виборах президента Республіки Хорватія та виборах членів Європейського парламенту й у процесі ухвалення рішень на національному референдумі. Що стосується місцевих виборів та виборів рад і представників національних меншин, виборчі дільниці встановлюються лише у країні, й голосування за межами країни неможливе.

4.2.4. Реалізація права голосу – спеціальні виборчі дільниці

Виборці-громадяни Хорватії з постійним місцем проживання у Республіці Хорватія, які проходять службу у Збройних силах Республіки Хорватія, виборці, що беруть участь у миротворчих операціях, виборці, які є членами екіпажу морських та річкових суден під прапором Хорватії за межами Республіки Хорватія, виборці з установ соціального захисту населення та позбавлені волі виборці голосують тільки на спеціальних виборчих дільницях.

Згідно з виборчими законами голосування на спеціальних виборчих дільницях можливе на виборах до парламенту Хорватії, виборах президента Республіки Хорватії та виборах членів Європейського парламенту й у процесі ухвалення рішень на національному референдумі. Що стосується місцевих виборів та виборів рад і представників національних меншин, спеціальні виборчі дільниці для вищевказаних категорій виборців не встановлюються.

4.2.5. Реалізація права голосу – спеціальні виборчі дільниці не за місцем проживання виборця

Відповідно до Закону про реєстр виборців на виборах до парламенту Хорватії, виборах президента Республіки Хорватія та виборах членів Європейського парламенту й у процесі ухвалення рішень на національному референдумі виборці-громадяни Хорватії з постійним місцем проживання у Республіці Хорватія можуть голосувати не за місцем свого проживання на території країни.

Ані Закон про реєстр виборців, ані виборчі закони не дозволяють виборцям на місцевих виборах та виборах рад і представників національних меншин голосувати не за місцем їхнього проживання.

Законом про реєстр виборців передбачено дві процедури реалізації права голосу не за місцем проживання виборця: (а) тимчасова реєстрація у реєстрі виборців не за постійним місцем проживання та (б) видача посвідчення на право голосу не за постійним місцем проживання («жовте посвідчення»).

Перша процедура (тимчасова реєстрація) передбачена для виборців-громадян Хорватії, які знають, що не перебуватимуть за місцем проживання у день проведення виборів, і водночас знають, у якому місті чи громаді вони перебуватимуть. Такі виборці повинні подати особисте прохання про тимчасову реєстрацію у місті чи громаді, де вони перебуватимуть у день виборів. Такі прохання можна подавати не пізніше 10 днів до дня виборів, і подальша процедура дозволяє їм змінити виборчу дільницю у день виборів (без зміни їхнього місця проживання). Крім того, у день виборів такий виборець може голосувати лише на виборчій дільниці відповідно до тимчасового місця реєстрації.

Друга процедура (видача посвідчення на право голосу не за постійним місцем проживання) передбачена для виборців-громадян Хорватії, які знають, що не перебуватимуть за місцем свого проживання у день проведення виборів, і водночас не знають, у якому місті чи громаді вони перебуватимуть. Такі виборці повинні подати особисте прохання про видачу посвідчення. Такі прохання можуть подаватися не пізніше 10 днів до дня виборів. Подальша процедура дозволяє їм голосувати на будь-якій спеціальній виборчій дільниці у Республіці Хорватія або будь-якій виборчій дільниці у дипломатичному представництві чи консульській установі на виборах до парламенту Хорватії чи на будь-якій звичайній виборчій дільниці у Республіці Хорватія або будь-якій виборчій дільниці у дипломатичному представництві чи консульській установі на виборах президента Республіки Хорватія, виборах членів Європейського парламенту та у процесі ухвалення рішень на національному референдумі.

Варто зазначити, що передбачені Законом про реєстр виборців терміни для тимчасової реєстрації та видачі посвідчення на право голосу не за постійним місцем проживання встановлені для того, щоб фіналізувати списки виборців для кожної виборчої дільниці та своєчасно доставити їх до виборчих дільниць. Після цього вносити зміни до списків виборців не дозволено.

4.2.6. Реалізація права голосу – голосування у дипломатичних представництвах та консульських установах

Виборчі дільниці у дипломатичних представництвах та консульських установах встановлюються передусім для виборців-громадян Хорватії без постійного місця проживання у Республіці Хорватія. Щоб отримати активне виборче право, виборці повинні подати особисте прохання до дипломатичного представництва чи консульської установи для проходження процедури, яка називається «активна реєстрація». Такі прохання можна подавати не пізніше 10 днів до дня виборів.

Виборці-громадяни Хорватії з постійним місцем проживання у Республіці Хорватія також мають змогу голосувати за межами країни – у дипломатичних представництвах та консульських установах. Щоб отримати активне виборче право, такі виборці повинні подати особисте прохання до дипломатичного представництва чи консульської установи для проходження процедури, яка називається «попередня реєстрація». Такі прохання можуть подаватися не пізніше 10 днів до дня виборів. Як указано вище, іншим способом отримати можливість проголосувати за межами країни для виборців-громадян Хорватії з постійним місцем проживання у Республіці Хорватія є видача посвідчення на право голосу не за постійним місцем проживання.

Вище зазначені терміни для подання прохання щодо активної та попередньої реєстрації (а також видачі посвідчення на право голосу не за постійним місцем проживання) є

важливими з огляду на технічну підготовку голосування на виборчих дільницях за межами країни. Відомості про кількість виборців, які пройшли активну та попередню реєстрацію, дозволяють доставити реальну кількість бюлетенів до виборчих дільниць у дипломатичних представництвах та консульських установах. Наприклад, у реєстрі виборців зареєстровано близько 900 000 виборців-громадян Хорватії без постійного місця проживання у Республіці Хорватія, і лише близько 90 000 з них голосують. Без процедури активної реєстрації ДВК повинна була б поставляти до виборчих дільниць у дипломатичних представництвах та консульських установах у 10 разів більше бюлетенів, ніж орієнтовна кількість реальних виборців, що призвело б до збільшення вартості виборів та ускладнило б доставку виборчих матеріалів до виборчих дільниць за межами країни.

4.2.7. Реалізація права голосу – посвідчення на право голосу

Виборці-громадяни Хорватії з постійним місцем проживання у Республіці Хорватія, які мають право голосу, але не внесені до витягів зі списку виборців, поданих до виборчої комісії (наприклад виборці без дійсних посвідчень особи), можуть довести своє право голосу на підставі посвідчення на право голосу («блакитне посвідчення»), виданого компетентним відділом, що веде реєстр виборців, у день проведення виборів.

Виборці-громадяни Хорватії без постійного місця проживання у Республіці Хорватія, які мають право голосу, але не пройшли активну реєстрацію, можуть довести своє право голосу на підставі посвідчення на право голосу, виданого дипломатичним представництвом чи консульською установою, у день проведення виборів.

Отже, обидві вищевказані категорії виборців мають активне виборче право відповідно до закону, однак є певні перешкоди, а саме, що їх не внесено до витягів зі списку виборців, поданих до виборчої комісії у країні, або вони не пройшли активну реєстрацію для голосування на виборчій дільниці за межами країни.

4.2.8. Інформаційно-роз'яснювальна робота з виборцями

Виборці мають можливість та право ознайомитися зі своїм записом у реєстрі виборців, подавати запити про внесення доповнень чи виправлень до запису у будь-який час протягом року. Після оголошення проведення виборів такі запити можуть подаватися не пізніше 10 днів до дня проведення виборів, після чого реєстр виборців закривається. Після оголошення проведення виборів та за 10 днів до дня виборів кожен виборець може перевірити адресу відповідної виборчої дільниці, переглянувши базу даних реєстру виборців, опубліковану Міністерством юстиції та управління. Крім того, виборці отримують повідомлення через систему е-громадяни (e-citizens) з інформацією про відповідну виборчу дільницю.

Окрім цього, Міністерство юстиції та управління як відповідний орган публікує усю необхідну інформацію з метою допомогти виборцям отримати їхнє активне виборче право. ДВК також публікує інформацію про активне та пасивне виборче право на своїх вебсторінках у вигляді найпоширеніших запитань та відповідей.

V. АКТИВНЕ ТА ПАСИВНЕ ВИБОРЧЕ ПРАВО: КРИТЕРІЇ ПРИЙНЯТНОСТІ

5.1. Активне виборче право

Як указано у попередній частині цього аналітичного огляду, мінімальний вік для отримання активного виборчого права є 18 років; інші обмеження для виборців, передбачені реєстром виборців чи виборчими законами, відсутні.

Основні принципи активного виборчого права такі:

1. забезпечення вільного вибору виборців та таємниці голосування;
2. на одних виборах виборець може голосувати лише один раз;
3. ніхто не має права голосувати від імені іншої особи;
4. ніхто не може вимагати від виборця пояснити його вибір;
5. виборці мають право оприлюднювати свій вибір;
6. нікого не можна притягнути до відповідальності за його голос чи за відмову голосувати.

5.2. Пасивне виборче право

Загалом, кожен виборець має пасивне виборче право, водночас у певних випадках виборчі закони передбачають заборону балотування.

Закон про вибори президента Республіки Хорватія не містить положень про заборону балотування. Отже, кожен громадянин Хорватії віком від 18 років із постійним місцем проживання у Республіці Хорватія чи без нього може балотуватися на пост президента Республіки Хорватія. Варто зазначити, що цей закон набув чинності 1992 року, і впродовж років до нього було внесено низку поправок, остання з яких – 2011 року, однак законодавчий орган не вважає за необхідне встановити заборону балотування, як-от для кандидатів на інших виборах.

Закон про вибори представників до парламенту Хорватії передбачає, що кандидатом не може бути особа: (а) засуджена до беззастережного покарання у вигляді ув'язнення на строк понад 6 місяців на підставі рішення суду, яке набрало повної сили, якщо на момент набрання рішенням про проведення виборів чинності покарання вже виконується чи буде виконуватися, і (б) реабілітаційний період якої за конкретним законом не закінчився на момент набрання законом про проведення виборів чинності та яка була засуджена на підставі рішення суду, що набрало повної сили, за кримінальні правопорушення, передбачені законом⁹. Закон про вибори представників до парламенту Хорватії набув чинності 2011 року, і впродовж років до нього було внесено кілька поправок, тому варто зазначити, що положення про заборону балотування були додані до закону не раніше 2015 року.

Закон про вибори членів Європейського парламенту від Республіки Хорватія не містить положень про заборону балотування, окрім положення про заборону голосувати – йдеться про громадянина держави-члена Європейського Союзу, який має активне та пасивне виборче право за особливих обставин, передбачених законом, і який не може бути позбавлений права голосу у країні, громадянином якої він є.

9. До передбачених у законі кримінальних правопорушень належать: 1) кримінальні правопорушення, передбачені у розділі IX кримінального кодексу (Офіційний вісник, №125/11 та 144/12) проти людяності та людської гідності: геноцид, злочин агресії, злочин проти людяності, воєнний злочин, тероризм, терористична організація, катування, рабство; 2) кримінальні правопорушення, передбачені у розділі X кримінального кодексу (Офіційний вісник, №125/11 та 144/12) проти життя та здоров'я: вбивство за обтяжуючих обставин.

Закон про місцеві вибори передбачає, що виборці, які проживають на території, до органу якої проводяться вибори, мають право обирати членів представницьких органів та голів громад, мерів та префектів жупаній і їхніх заступників.

Кандидатом не може бути особа, яка є офіцером поліції, проходить активну військову службу, є державним службовцем та співробітником збройних сил.

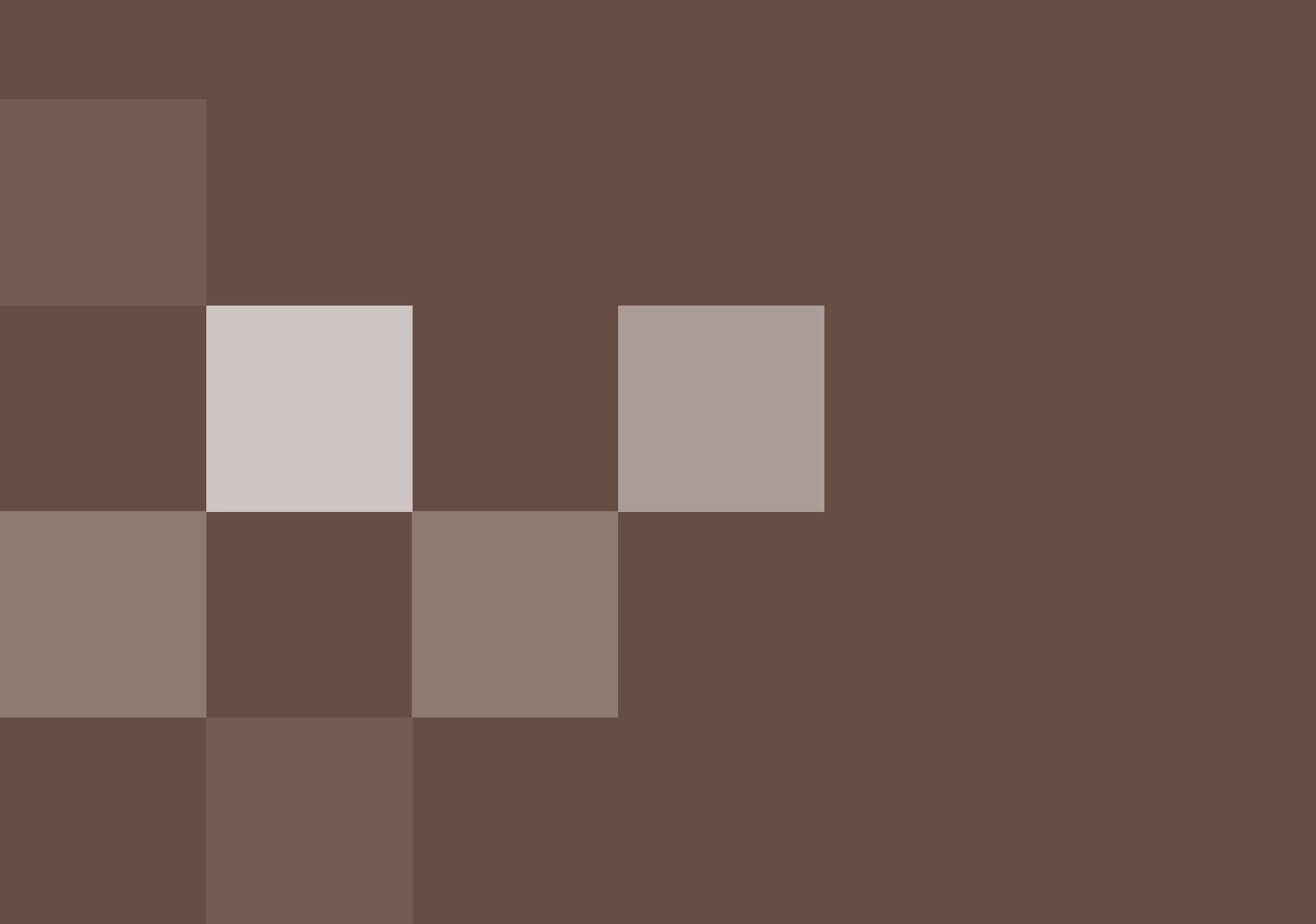
Крім цього, кандидатом не може бути особа, щодо якої винесено остаточне судове рішення, що набрало законної сили (зокрема й умовне покарання), на підставі якого така особа засуджується щонайменше до 6 місяців ув'язнення за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених кримінальним кодексом та законом.¹⁰

Закон про місцеві вибори набув чинності 2012 року, і впродовж років до нього було внесено кілька поправок, проте положення про заборону балотування були додані до закону не раніше 2016 року.

Закон про вибори рад та представників національних меншин передбачає, що виборець віком 18 років або старший на день подання запропонованого списку кандидатів або висунення кандидатів до компетентної виборчої комісії та який зареєстрований у виборчому реєстрі як член національної меншини з правом на створення ради чи представника і регіоні, та який зареєстрований як мешканець регіону, де проводяться вибори, має право бути обраним членом ради національної меншини чи представником. Кандидатом не може бути одночасно обрана у виборчому окрузі особа, яка є офіцером поліції чи співробітником збройних сил, префектом громади, мером, префектом жупанії або їхнім заступником.

10. До передбачених у законі кримінальних правопорушень належать: 1) убивство (стаття 90), убивство за обтяжуючих обставин (стаття 91), викрадення (пункт 3 статті 125), державна зрада (стаття 135), приєднання до окупації чи капітуляції (стаття 136), вбивство вищих посадових осіб держави (стаття 138), викрадення вищих посадових осіб держави (стаття 139), насильство щодо вищих посадових осіб держави (стаття 140), розкриття державних таємниць (стаття 144), перешкодження опору ворогу (стаття 147), служба в армії ворога (стаття 148), надання допомоги ворогу (стаття 149), підірвання військової могутності та обороноздатності держави (стаття 150), шпигунство (стаття 146), заподіяння шкоди репутації Республіки Хорватія (стаття 151), підготовка кримінальних правопорушень проти Республіки Хорватія (стаття 153), геноцид (стаття 156), агресивна війна (стаття 157), злочини проти людяності (стаття 157.a), воєнні злочини проти цивільного населення (стаття 158), воєнні злочини проти поранених та хворих (стаття 159), воєнні злочини проти військовополонених (стаття 160), незаконне вбивство та поранення ворога (стаття 161), незаконна конфіскація майна вбитих або поранених на полі бою (стаття 162), заборонені засоби ведення воєнних дій (пункт 2 статті 163), жорстоке поводження з пораненими, хворими та військовополоненими (стаття 165), знищення культурних та історичних пам'яток або споруд, що містять культурні об'єкти (стаття 167), міжнародний тероризм (стаття 169), публічні заклики до тероризму (стаття 169.a), залучення до терористичної діяльності й навчання їй (стаття 169.b), катування та інше жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження (стаття 176), торгівля людьми та рабство (стаття 175), зґвалтування (стаття 188), ставевий контакт із безпомічною людиною (пункти 2, 3 та 4 статті 189), ставевий контакт шляхом зловживання службовим становищем (пункт 2 статті 191), ставевий контакт із дитиною (стаття 192), непристойні дії (пункт 2 статті 193), задоволення хтивості у присутності дитини чи неповнолітньої особи (стаття 194), потурання (пункти 1, 4, 5 і 6 статті 195), розбещення дітей чи неповнолітніх у порнографії (стаття 196) та дитяча порнографія на комп'ютері чи в мережі (пункт 1 статті 197.a) з кримінального кодексу (Офіційний вісник, №110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08 та 57/11); 2) геноцид (стаття 88), злочин агресії (статті 89), злочин проти людяності (стаття 90), воєнний злочин (стаття 91), тероризм (стаття 97), фінансування тероризму (стаття 98), публічні заклики до тероризму (стаття 99), залучення до терористичної діяльності (стаття 100), навчання терористичній діяльності (стаття 101), терористична організація (стаття 102), підготовка кримінальних правопорушень проти цінностей, захищених міжнародним правом (стаття 103), катування та інше жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 104), рабство (стаття 105), торгівля людьми (стаття 106), торгівля частинами людського тіла та людськими ембріонами (стаття 107), вбивство (стаття 110), вбивство за обтяжуючих обставин (стаття 111), викрадення (пункт 3 статті 137), зґвалтування (стаття 153), серйозні кримінальні правопорушення проти статевої свободи (стаття 154), сексуальне розбещення дитини віком до 15 років (стаття 158), сексуальне розбещення дитини віком від 15 років (стаття 159), задоволення хтивості у присутності дитини віком до 15 років (стаття 160), сутенерство щодо дитини (стаття 162), експлуатація дітей у сфері порнографії (стаття 163), експлуатація дітей у порнографічних виставах (стаття 164), серйозні кримінальні правопорушення із сексуального розбещення та експлуатації дітей (стаття 166), примус проти судового чиновника (стаття 312), примус проти державного службовця (стаття 314), державна зрада (стаття 340), приєднання до окупації та капітуляції (стаття 341), перешкодження боротьбі з ворогом (стаття 342), служба в армії ворога (стаття 343), надання допомоги ворогу (стаття 344), підірвання військової могутності та обороноздатності держави (стаття 345), примус проти вищих посадових осіб Республіки Хорватія (стаття 346), розкриття таємної інформації (стаття 347), шпигунство (стаття 348), заподіяння шкоди репутації Республіки Хорватія (стаття 349) та підготовка до вчинення кримінальних правопорушень проти Республіки Хорватія (стаття 350) з кримінального кодексу; 3) порушення права подавати скарги та клопотання (стаття 112), зловживання службовим становищем та службовими повноваженнями (стаття 337), зловживання при виконанні службових обов'язків (стаття 338), незаконна інтерцесія (стаття 343), отримання хабара (стаття 347) та пропонування хабара (стаття 348) з кримінального кодексу (Офіційний вісник, №110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08 та 57/11), вчинені з наміром та метою отримати матеріальну чи іншу вигоду для себе чи третьої сторони; 4) зловживання службовим становищем та повноваженнями (стаття 291), незаконний фаворитизм (стаття 292), отримання хабара (стаття 293), пропонування хабара (стаття 294), зловживання впливом у корисливих цілях (стаття 295) та пропонування хабара за зловживання впливом у корисливих цілях (стаття 296) з кримінального кодексу, вчинені з наміром та метою отримати матеріальну чи іншу вигоду для себе чи третьої сторони; 5) кримінальні правопорушення, які не мають строку давності відповідно до Конституції Республіки Хорватія, закону про звільнення від строку давності кримінальних правопорушень, пов'язаних зі спекуляцією на війні, та кримінальних правопорушень, що стосуються процесу трансформації та приватизації (Офіційний вісник, №57/11).

Що стосується пасивного виборчого права, помітно, що Республіка Хорватія почала регулювати цю сферу в галузі заборони балотування для осіб, засуджених за певні кримінальні правопорушення в середині 2000-х – у 2015 році внесенням поправок до закону про вибори представників до парламенту Хорватії та у 2016 році внесенням поправок до закону про місцеві вибори. Проте не тільки до цього періоду кандидатом могла бути особа, засуджена за кримінальні правопорушення, передбачені в цих законах, але й на цей момент існують закони, за якими навіть засуджені за серйозні кримінальні правопорушення особи можуть бути кандидатами – навіть кандидатом на пост президента Республіки Хорватія або кандидатом до Європейського парламенту від Республіки Хорватія.

VI. ХОРВАТСЬКІ ВИБОРИ У ПЕРІОДИ КРИЗИ ТА СТИХІЙНИХ ЛИХ

6.1. Організація виборів після землетрусів

У кінці 2020 року, 28 грудня та кілька днів по тому, у трьох жупаніях (Сісацько-Мославінській, Загребській та Карловацькій) сталося кілька сильних землетрусів. Особливо складною була ситуація у Сісацько-Мославінській жупанії, де було зруйновано багато будинків, і велика кількість людей була змушена покинути свої домівки та тимчасово оселитися у містах і громадах інших країн.

Силу землетрусів наочно демонструє той факт, що лише на території Сісацько-Мославінської жупанії постраждало 12 з 19 одиниць – 4 міста та 8 громад, а також близько 116 000 жителів.

У травні 2021 року мали відбутися місцеві вибори. Оскільки ДВК розпочала підготовку до виборів за кілька місяців до дня виборів, підготовка до проведення місцевих виборів 2021 року стартувала на початку того року.

З огляду на складну ситуацію у Сісацько-Мославінській жупанії ДВК організувала зустрічі з представниками Міністерства юстиції та управління. Обговорювалися такі проблеми: (1) реалізація активного виборчого права виборців з Сісацько-Мославінської жупанії, які були змушені покинути свої домівки через землетрус, (2) створення технічних передумов для організації голосування на території Сісацько-Мославінської жупанії, яка постраждала від землетрусу.

6.1.1. Реалізація активного виборчого права

Під час зустрічей із представниками Міністерства юстиції та управління було обговорено кілька варіантів реалізації потенційними виборцями з Сісацько-Мославінської жупанії їхнього активного виборчого права не за їхнім постійним місцем проживання. Оскільки за законом про місцеві вибори виборці можуть голосувати лише на виборчих дільницях, установлених на основі їхнього постійного місця проживання, і будь-яке інше рішення суперечитиме виборчому законодавству, ДВК спільно з Міністерством юстиції та управління вирішили залишити все як є і зосередитися на інших питаннях, щоб підготувати виборчі дільниці до виборів.

6.1.2. Визначення виборчих дільниць на території, що постраждала від землетрусу

Багато будівель у Сісацько-Мославінській жупанії, де зазвичай розміщувалися виборчі дільниці, були небезпечними або непридатними для проведення виборів. Без будь-якої затримки ДВК призначила виборчу комісію Сісацько-Мославінської жупанії, яка призначала виборчі комісії міст та громад на своїй території (виборчі комісії нижчого рівня). ДВК надала виборчим комісіям нижчого рівня вказівки оглянути місцевість під їхньою юрисдикцією та визначити, на скількох попередніх виборчих дільницях можливо провести вибори, а на скількох – ні. Виборча комісія нижчого рівня повинна була повідомляти ДВК про можливі варіанти додаткових локацій поблизу таких виборчих дільниць, де проведення виборів було неможливим, і про те, для скількох із них потрібно знайти інші відповідні рішення. Уже в той час було очевидно, що додатковими рішеннями будуть намети чи контейнери. Виборчі комісії нижчого рівня дійшли висновку, що 26 виборчих дільниць у 3 містах та 2 громадах потребують пошуку відповідних шляхів вирішення.

6.1.3. Співпраця з відповідними органами

Попри те, що за законом про місцеві вибори проведення місцевих виборів належить до компетенції виборчих комісій жупаній, міст та громад, згідно з цим самим законом ДВК займається законною підготовкою та проведенням виборів і стежить за роботою виборчих комісій жупаній, міст та громад і виборами в цілому.

З огляду на це ДВК відіграла важливу роль у допомозі виборчим комісіям жупаній, міст та громад у Сісацько-Мославінській жупанії з організацією виборів на постраждалій від землетрусу території.

ДВК організувала кілька зустрічей із відповідними органами: Відділом цивільного захисту з ліквідації наслідків катастрофи внаслідок землетрусу; Міністерством внутрішніх справ – Директоратом із питань цивільного захисту; Хорватським інститутом громадського здоров'я; Державним гідрометеорологічним інститутом та місцевими органами влади.

Відділ цивільного захисту надавав інформацію про кількість мешканців Сісацько-Мославінської жупанії, які були змушені покинути своє постійне місце проживання через землетрус; про міста і громади, де вони тимчасово проживали; про ступінь пошкодження будівель, де зазвичай встановлювалися виборчі дільниці тощо.

Міністерство внутрішніх справ – Директорат із питань цивільного захисту надав достатню кількість наметів для виборчих дільниць, які не можна було встановити у будівлях; усю технічну та професійну допомогу дільничним виборчим комісіям зі встановлення наметів; електропостачання для виборчих дільниць у наметах; допомогу ДВК, виборчій комісії Сісацько-Мославінської жупанії та виборчим комісіям нижчого рівня до дня виборів та у день виборів.

Хорватський інститут громадського здоров'я надавав професійну допомогу з підготовки протиепідеміологічних заходів на виборчих дільницях з огляду на пандемію COVID-19. ДВК та Хорватський інститут громадського здоров'я видали спеціальні вказівки щодо дотримання протиепідеміологічних заходів на місцевих виборах 2021 року загалом, а також на виборчих дільницях Сісацько-Мославінської жупанії, розміщених як у будівлях, так і в наметах.

Щоб голосування на виборчих дільницях у наметах було безпечним, Державний гідрометеорологічний інститут щоденно повідомляв прогноз погоди. Оскільки намети не є міцними спорудами, було важливо спланувати оптимальну кількість команд Відділу цивільного захисту з ліквідації наслідків катастрофи внаслідок землетрусу, готових до оперативного втручання на виборчих дільницях у наметах у випадку погіршення погодних умов.

Місцеві органи влади були у розпорядженні ДВК, виборчої комісії Сісацько-Мославінської жупанії та надавали усю технічну, логістичну та професійну підтримку для проведення місцевих виборів на постраждалій від землетрусу території.

Незважаючи на клопітку організацію проведення місцевих виборів на постраждалих від землетрусу територіях, завдяки ретельній та своєчасній підготовці ДВК та усіма іншими компетентними виборчими комісіями, а також завдяки значному внеску державних установ та місцевих органів влади місцеві вибори на постраждалій від землетрусу території було проведено без значних труднощів та порушень. Усі виборці на постраждалих від землетрусу територіях, які хотіли реалізувати своє активне виборче право, мали змогу це зробити, що було найкращим показником успішної організації виборів на вказаних територіях.

6.2. Організація виборів після повеней

1 червня 2013 року Республіка Хорватія стала повноправним членом Європейського Союзу, і перші чергові вибори членів Європейського парламенту від Республіки Хорватія відбулися 25 травня 2014 року.

ДВК розпочала підготовку до виборів Європарламенту 2014 року уже на початку року. Президент Республіки Хорватія ухвалив рішення про проведення цих виборів у кінці березня 2014 року, після чого стартувало балотування.

Вибори членів Європейського парламенту від Республіки Хорватія проводяться на усій території країни, а також за її межами, й уся країна виступає одним виборчим округом.

Проведення таких виборів передбачено Законом про вибори членів Європейського парламенту від Республіки Хорватія. Окрім самого закону, ДВК видала кілька обов'язкових вказівок. Відповідно до виборчих законів ДВК має повноваження видавати обов'язкові вказівки, які відповідно є підзаконними актами, що передбачають певні виборчі процедури, форми чи інституції, які не до кінця визначені самим виборчим законом, або, за потреби, навіть заповнюють прогалини у законодавстві¹¹.

Усі виборчі комісії, дільничні виборчі комісії та виборчі дільниці були призначені та встановлені з дотриманням визначених термінів, і за 10 днів до виборів, 14 травня 2014 року, був закритий виборчий реєстр та розпочалася підготовка списків виборців для кожної виборчої дільниці.

Здавалося, все було готове до проведення перших чергових виборів членів Європейського парламенту від Республіки Хорватія. Проте приблизно за 10 днів до дня виборів у деяких регіонах Республіки Хорватія випали сильні дощі, які призвели до підняття рівня води у кількох річках поблизу Боснії і Герцеговини, що врешті спричинило повені. Найбільше постраждали від повеней Вуковарсько-Сремська та Бродсько-Посавська жупанії. За тиждень до виборів більшість мешканців затоплених територій були змушені покинути свої домівки або були евакуйовані.

6.2.1. Проведення виборів на затопленій території

ДВК зіштовхнулася з ситуацією, коли від неї вимагалася швидка реакція, щоб забезпечити усім виборцям на затопленій території можливість проголосувати. Вона контактувала з виборчими комісіями Вуковарсько-Сремської та Бродсько-Посавської жупаній, представниками місцевих органів влади, Міністерством управління у якості компетентного органу з питань реєстру виборців та усіма іншими державними службами, які так чи інакше були залучені до організації надання підтримки та допомоги затопленим регіонам¹². Представники ДВК відвідали затоплені території та провели зустрічі з представниками виборчих комісій жупаній і представниками місцевих органів влади. Також було проведено кілька зустрічей із представниками Міністерства управління у головному офісі ДВК.

11. Відповідно на виборах у Європарламент 2014 року ДВК видала обов'язкові вказівки, які передбачали певні виборчі процедури та терміни для кожної процедури; процедуру балотування; форми балотування та інші форми; голосування на спеціальних виборчих дільницях; голосування виборців з інвалідністю; механізми роботи виборчих дільниць у день проведення виборів тощо.

12. Свою підтримку і допомогу надали представники збройних сил, поліції, Хорватської гірської рятувальної служби, Червоного Хреста та волонтери.

6.2.2. Визначення виборчих дільниць, де проведення виборів було неможливим

Першим завданням було визначити ті виборчі дільниці, де було неможливо проводити голосування.

Виборчі комісії жупаній щоденно стежили за ситуацією у своїх регіонах. За кілька днів ситуація у Бродсько-Посавській жупанії покращилася, і виборча комісія цієї жупанії повідомила ДВК про можливість проведення виборів на усіх виборчих дільницях жупанії.

Однак ситуація у Вуковарсько-Сремській жупанії все ще лишалася складною. За кілька днів до виборів, у четвер 22 травня 2014 року, виборча комісія Вуковарсько-Сремської жупанії повідомила ДВК про неможливість провести вибори у трьох громадах і про необхідність підготувати певні заходи для надання виборцям із цих громад можливості проголосувати.

6.2.3. Визначення виборців, які не могли голосувати на своїх звичайних виборчих дільницях

Після визначення громад, де проведення виборів було неможливим, другим завданням було визначення виборців, які не могли голосувати на своїх звичайних виборчих дільницях. Було дві групи таких виборців: (а) виборці-мешканці громад, де проведення виборів було неможливим через затоплення, та (б) виборці-мешканці інших міст і громад, які опинилися на затопленій території, оскільки вони надавали підтримку та допомогу.

Проблема з першою групою виборців полягала у тому, що записи про їхнє тимчасове місце проживання були відсутні, вони перебували по всій території країни, а деякі з них – навіть за кордоном, зокрема у Боснії і Герцеговині.

Загальною проблемою для двох груп було те, що через встановлені законом про реєстр виборців терміни реєстр виборців уже був закритий, і у них не було іншої можливості, ніж голосувати на їхніх звичайних виборчих дільницях.

6.2.4. Визначення процедури голосування

Не було можливості провести передбачені законом про реєстр виборців процедури, які дозволили б виборцям голосувати не на їхніх звичайних виборчих дільницях, оскільки період для здійснення тимчасової реєстрації та видачі посвідчення на право голосу не за постійним місцем проживання закінчився 14 травня 2014 року. Однак ДВК спільно з Міністерством управління повинна була знайти інший шлях вирішення цього питання.

З одного боку, усі виборці повинні голосувати відповідно до витягу зі списків виборців, виданого після закриття реєстру виборців, а з другого – виникла ситуація, коли певна кількість виборців не могла проголосувати на виборчих дільницях, де вони були внесені до витягу зі списку виборців, через дії *непереборної сили*.

Після обговорення усіх варіантів ДВК видала обов'язкові вказівки, які передбачали процедури голосування для виборців-мешканців громад, де проведення виборів було неможливим через затоплення, та для виборців-мешканців інших міст і громад, які опинилися на затопленій території.

Ці обов'язкові вказівки скорегували можливість видачі посвідчення на право голосу не за постійним місцем проживання усім вищезазначеним виборцям. Посвідчення видавалися *ex officio*. Якщо це було можливо, посвідчення доставлялися виборцям, а якщо ні – вони зберігалися у виборчій комісії Вуковарсько-Сремської жупанії.

Оскільки витяги зі списків виборців вже були доставлені до усіх виборчих дільниць, було необхідно надати кожному виборцю-мешканцю громади, де проведення виборів було неможливим, змогу проголосувати на будь-якій виборчій дільниці у країні чи за кордоном, до якої він зможе дістатися у день виборів. Також було необхідно забезпечити усіх виборців-мешканців інших міст та громад, які опинилися на затопленій території, можливістю проголосувати не на їхній звичайній виборчій дільниці. Водночас було необхідно забезпечити, щоб ці дві категорії виборців не голосували двічі.

У процедурах існували певні відмінності залежно від того, чи було доставлене виборцю посвідчення на право голосу не за постійним місцем проживання, чи ні. Якщо посвідчення було доставлене, виборець мусив залишити його дільничній виборчій комісії, а якщо ні – дільнична виборча комісія повинна була провести спеціальну процедуру для перевірки активного виборчого права виборця.

Вищевказаними обов'язковими вказівками була передбачена процедура обов'язкової взаємодії за зв'язком «дільнична виборча комісія – відповідна виборча комісія міста/громади/жупанії – виборча комісія Вуковарсько-Сремської жупанії», і врешті усі виборці, які не мали можливості голосувати на своїй звичайній виборчій дільниці, змогли проголосувати на іншій, і не було зафіксовано випадків відмови у реалізації права голосу чи багаторазового голосування.

6.2.5. Ідентифікація виборців

Дільнична виборча комісія зобов'язана перевіряти особу кожного виборця, який з'явився на виборчій дільниці. Загальне правило: встановлювати особу виборця на підставі посвідчення особи, паспорта або іншого офіційного документа з фотографією. Оскільки передбачалося, що деякі виборці із затоплених територій не матимуть таких документів, співпраця ДВК та Міністерства внутрішніх справ дозволила видавати спеціальні посвідчення, які можна було використовувати замість посвідчень особи. Особу тих виборців, які не мали ні офіційного документа з фотографією, ні спеціального посвідчення, виданого Міністерством внутрішніх справ, підтверджували на виборчих дільницях двома свідками. Дільнична виборча комісія повинна була складати протокол про підтвердження особи виборця. Зазначена процедура була також передбачена обов'язковими вказівками ДВК, як і форма протоколу дільничної виборчої комісії про підтвердження особи виборця.

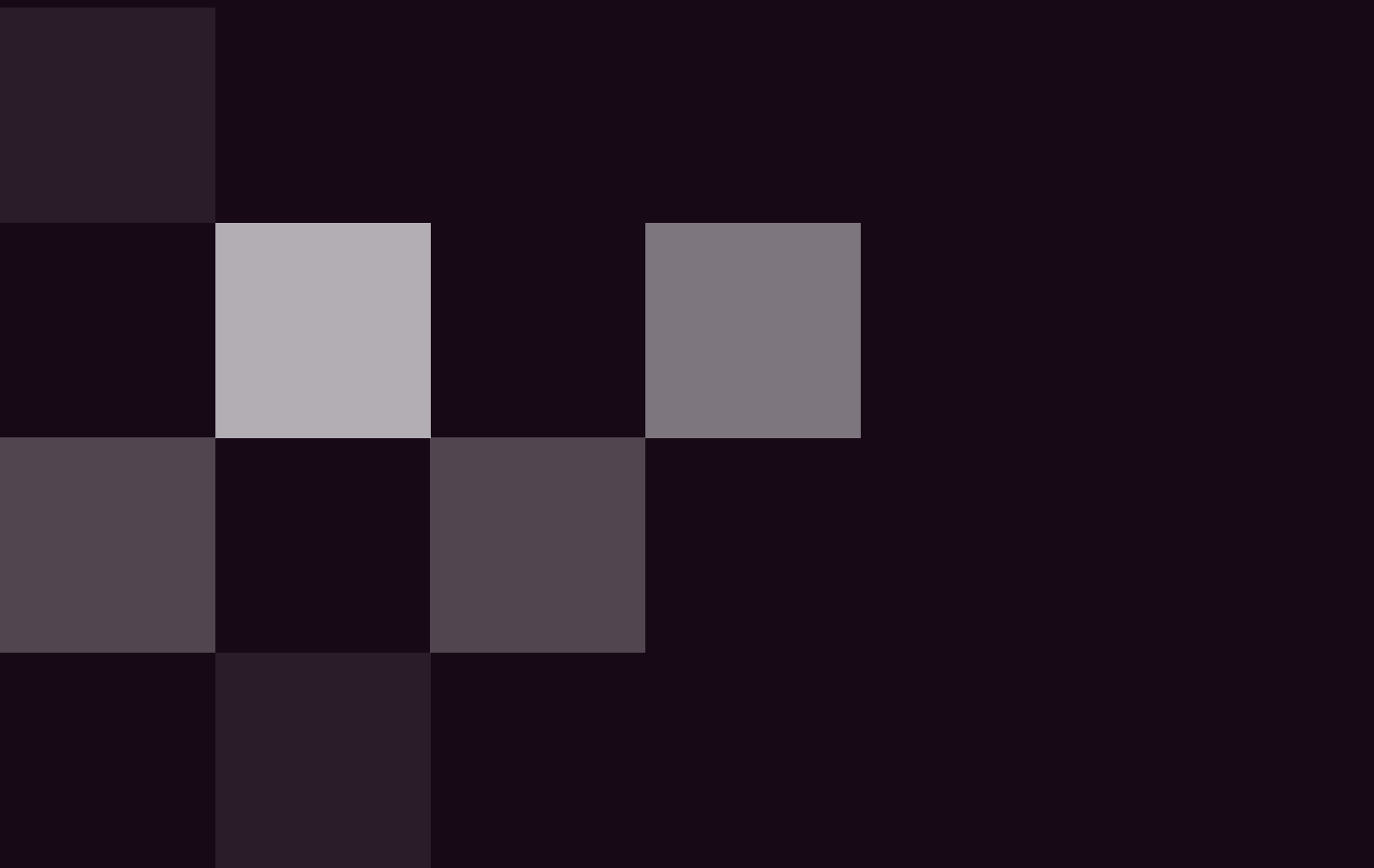
6.2.6. Медіакампанії та інформування зацікавлених сторін

Щоб повідомити усі зацікавлені сторони про можливості реалізації активного виборчого права на затоплених територіях або виборців, які надавали підтримку та допомогу на затоплених територіях, ДВК видала спеціальні вказівки дільничним виборчим комісіям, спеціальне оголошення для виборців та представників ЗМІ, вказівки для учасників виборів щодо фінансування виборчої кампанії та можливостей підтримати фінансово затоплені території через виборчі кампанії¹³.

6.2.7. Підсумок

Після того як ДВК та виборчі комісії нижчого рівня опинилися у ситуації, коли менше ніж за 10 днів до дня виборів деякі регіони постраждали від стихійного лиха, було важливо оперативно відреагувати та забезпечити законне проведення виборів. Необхідно було швидко та успішно співпрацювати з виборчими органами нижчого рівня та іншими відповідними державними органами. Після з'ясування ситуації було знайдено рішення в межах існуючих інституцій та положень, яке потрібно було дещо скорегувати, щоб забезпечити активне виборче право для усіх виборців із затоплених територій, а також виборців-мешканців інших міст та громад, які опинилися на затоплених територіях. Явка обидвох груп виборців була невисокою, але найважливішим було те, що кожен виборець мав можливість реалізувати своє активне виборче право і, врешті, вибори було проведено успішно.

13. У той час деякі учасники виборчого процесу мали бажання підтримати фінансово затоплені території за рахунок коштів, виділених для виборчої кампанії. Оскільки це не було прямо передбачено законом, Державна виборча комісія видала відповідні вказівки, як це можна зробити належним чином та у законний спосіб.

ВИСНОВОК

Основним принципом, якого роками дотримувалася Державна виборча комісія як найвищий виборчий орган у Республіці Хорватія, а також виборчі комісії нижчого рівня, було забезпечення кожного виборця правом голосу.

Дотриманню цього принципу перешкоджало багато труднощів:

- ▶ у період мирної реінтеграції Дунайського регіону Хорватії – велика кількість вигнанців та біженців, питання безпеки проведення виборів та відсутність правових положень;
- ▶ у періоди кризи та стихійних лих – необхідність оперативного реагування виборчих комісій на усіх рівнях та усіх інших зацікавлених сторін, залучених до виборчого процесу;
- ▶ у мирні роки – встановлення та застосування права голосувати у тому місці, де перебуватиме виборець у день проведення виборів.

Виконати цей принцип можна лише за допомогою точного, повного та прозорого списку виборців. Методи ведення списку виборців та методи його застосування повинні гарантувати, що кожен виборець голосуватиме лише один раз.

Для дотримання цього принципу на практиці важливо, щоб законодавчий орган ухвалив закони, які могли б принаймні охоплювати усі можливі ситуації у мирний час, і створити інструменти, які дали б виборчим комісіям, зокрема комісіям найвищого рівня, можливість усувати недоліки закону. Зробити це можна, як у Республіці Хорватія, шляхом видачі обов'язкових вказівок чи належного застосування виборчих повноважень і інституцій, що передбачені у подібних ситуаціях для мирних часів, також у періоди кризи та стихійних лих.

Для досягнення таких цілей необхідно мати високо мотивованих, незалежних та надійних членів виборчих органів, які зможуть швидко приймати законні рішення щодо будь-якої ситуації, яка може виникнути під час такого складного процесу, як вибори.

Також рекомендовано забезпечити оперативний та точний обмін інформацією між виборчими органами з використанням усіх новітніх засобів зв'язку.

Отже, важливою є плідна співпраця та взаємодія між виборчими комісіями, а також із відповідними державними органами та іншими зацікавленими сторонами, зокрема й із міжнародною спільнотою. Це також стосується постійних відкритих каналів комунікації зі ЗМІ.

Державна виборча комісія Республіки Хорватія проводить вибори від моменту здобуття незалежності Республіки Хорватія на початку 1990-х років і до сьогодні – спершу як спеціальний орган, визначений для проведення конкретних виборів, і надалі як постійний і незалежний державний орган.

Під час своєї роботи та регулярного проведення виборів, ДВК зіткнулася з низкою викликів під час проведення виборів у післявоєнний період та під час кризи і стихійних лих. Відповідний набутий досвід може бути корисним та цінним для представників органів адміністрування виборів та практиків у сфері виборів в інших державах-членах Ради Європи під час розробки рішень та механізмів вирішення подібних викликів із метою забезпечення кожного виборця правом голосу відповідно до європейських виборчих стандартів і належних практик.

UKR

www.coe.int

Рада Європи є провідною організацією із захисту прав людини на континенті. Вона нараховує 46 держав-членів, включно з усіма державами-членами Європейського Союзу. Усі держави-члени Ради Європи приєдналися до Європейської конвенції з прав людини – договору, спрямованому на захист прав людини, демократії та верховенства права. Європейський суд з прав людини здійснює нагляд за виконанням Конвенції у державах-членах.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE